

JMG

Kandidatuppsats
Journalistprogrammet VT 2014
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs universitet

“Det här är ett plagiat”

**En studie av Sportbladets rewrites
och hur de förhåller sig till upphovsrättslagen**

Författare: Malin Andersson och Mattias Åsén

Handledare: Orla Vigsö

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Authors: Malin Andersson & Mattias Åsén

Titel: “Det här är ett plagiat”

Level: Bachelor of Journalism

Location: University of Gothenburg

Language: Swedish

Number of pages: 44 (without appendix)

Sportbladet is Sweden’s biggest sports newspaper online. Their audience, as for all online newspaper’s audience, has big expectations of a steady flow of news. The economic conditions of journalism, together with the interests from the owners, may force newspapers to produce large quantities of news for cheap costs. One way to achieve this is to take other media’s news and write them in your own words, so-called “rewrites”.

The purpose of this study is to investigate how Sportbladet relates to copyright laws when they rewrite articles online. To answer this question we begin with a quantitative content analysis and continue with a qualitative text analysis.

Our quantitative results show that 34% of all articles in a week were rewrites. We found that most articles use three or four “stolen” quotes, but that 29 of 115 articles use more than five stolen quotes. We also found that 18% of the articles use a stolen quote in the heading, sub-heading and the lead.

Furthermore did our qualitative results show us that it is highly likely that some of Sportbladet’s articles are breaking the copyright law. We’ve had the copyright law and previous convicted cases as a base for our analyses and have seen that all of our three examples have a lot of similarities to the previous convicted case we have compared to. Two out of three examples also show to lack an own contribution to the text. They have almost identical disposition to the original text and they use some words from the original text in a way that could be nothing else but imitation.

To have a law that few care about and that do not have consequences must be considered a problem. The question is what the reason behind this behavior is? And why is no one being convicted? What will the future bring? In this essay, we discuss this according to theories about economy, digitalization and commercialization. To our help, we have an interview with Aftonbladet’s publisher Jan Helin and a discussion in a podcast episode with Jan Helin and Expressen’s editor in chief Thomas Mattsson.

Key words: rewrite, copyright, sports journalism, Sportbladet, digitalization, commercialization
Nyckelord: rewrite, upphovsrätt, sportjournalistik, Sportbladet, digitalisering, kommersialisering

Innehåll

Abstract.....	2
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
2. Teori och tidigare forskning	7
2.1 Mediernas ekonomiska villkor och kommersialisering.....	7
2.2 Digitalisering	7
2.3 Digitalisering och upphovsrätt.....	8
2.4 Upphovsrätt	9
2.4.1 Citaträtten.....	10
2.5. Tidigare forskning	11
2.5.1 Flat earth news.....	11
2.5.2 Vem skapar nyheterna?	12
2.5.3 Hvor kommer nyhederne fra?	12
2.5.4 Sammanfattning av tidigare forskning.....	12
2.6 Tidigare fall.....	13
2.6.1 Jas-fallet	13
2.6.2 Lärarnas tidning	14
2.6.3 Hanne Kjöllér mot M2.....	14
2.6.4 Fallet Hans Holmér och Annika Hagström	15
2.6.5 Prästen i Lammhult	15
2.6.6 Sammanfattning av tidigare domar	16
3. Metod och material	17
3.1. Kvantitativ innehållsanalys.....	17
3.2 Kvalitativ textanalys	18
3.3 Material.....	19
3.4 Validitet.....	20
3.4.1 Inre validitet	20
3.4.2 Extern validitet.....	20
4. Resultat och analys	22

4.1 Kvantitativ del	22
4.1.1 Sportbladet bryter mot sin egen policy	23
4.1.2 Omfånget på citaten stort i var femte artikel	23
4.1.3 Lånade citat lockar till läsning	24
4.1.4 Internationell fotboll i topp.....	25
4.2 Kvalitativ del.....	26
4.2.1 Prejudicerande exempel	26
4.2.2 Exempel 1 – 25/3	28
4.2.3 Exempel 2 - 27/3	30
4.2.4 Exempel 3 – 20/3	32
4.3 Sammanfattning av samtliga resultat	34
5. Diskussion	36
5.1 Förklaringar - varför är det så här?	36
5.1.1 Förändrade ideal	36
5.1.2 “Hur glad skulle du bli om ingen vågade sprida vidare ett scoop?”	37
5.2 Varför går inte Sportbladets plagierade rewrites till domstol?	38
5.3 Framtiden.....	38
5.4 Förslag på fortsatt forskning	39
6. Slutsatser.....	40
7. Källor	42
8. Bilagor	44
8.1 Kodschema med förklaring.....	44
8.2 Kodningsanteckningar.....	45
8.3 Intervju med Jan Helin	46
8.4 Synoptiska uppställningar	48
8.4.1 Jas-fallet	48
8.4.2 Exempel 1.....	53
8.4.3 Exempel 2.....	54
8.4.3 Exempel 3.....	55

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Varje vecka besöker minst 1,4 miljoner svenskar sportbladet.se, Sveriges största sporttidning på nätet. Publikens förväntningar på ett ständigt flöde av nyheter är stort och samtidigt betyder "klickerna" på nätet mycket för Aftonbladet och ägarna Schibstedts ekonomi. Ett billigt sätt att producera stora mängder nyheter är att ta andra redaktioners nyheter och skriva om dem med egna ord, så kallade rewrites.

Men rewrites inom journalistiken är inte okontroversiellt. Redan 2008 såg Agneta Lindblom Hulthén, dåvarande ordförande i Svenska journalistförbundet, en risk med att den stora återanvändningen av material minskar mångfalden inom journalistiken. I förordet till Kerstin Ahlbergs bok *Din upphovsrätt och andras* skriver hon: "*Den garanti som finns för att motverka enfald heter upphovsrätt*".

Syftet med denna uppsats är att studera hur Sportbladet förhåller sig till upphovsrättslagen när de rewriter nyheter på nätet. Vi väljer att undersöka sportnyheter för att vi har en hypotes om att rewrites är vanligt i sportjournalistik, något som stöds av Sigurd Allern som är professor i journalistik. Han menar att medier lägger allt mer vikt på säljbara nyheter, exempelvis sport.

I Sverige har endast ett tiotal fall av brott mot upphovsrätten inom journalistik lett till fällande domar. Det mest kända fallet är från 1993, då Dagens Nyheter fick en exklusiv intervju med en kvinna som blivit brännskadad när ett Jas-plan kraschade under en uppvisning i Stockholm. Aftonbladet gjorde en rewrite som helt och hållet grundade sig på DN:s artikel och fälldes för brott mot upphovsrätten i alla tre instanser. Jas-fallet är det som oftast refereras till som praxis när det gäller upphovsrätt inom svensk journalistik, men vad har hänt sedan dess? Digitaliseringen av journalistiken startade i Sverige i samma veva som Aftonbladet fälldes i Högsta Domstolen 1996, och med undantag för ett fåtal domar under slutet av 90- och början på 2000-talet så har, så vitt vi kunnat finna, inga journalistiska alster fällts för brott mot upphovsrätten.

Den 12:e april i år, mitt under arbetet med denna uppsats, startades och avslutades en kort men intensiv debatt i sociala medier om Sportbladets rewrites. Det var Robert Laul, reporter på Sportbladet, som gick till attack mot kollegor genom att skriva: "*...jag förstår inte hur man som journalist kan titta sig i spegeln efter att ha skrivit av något som har skrivits på annat håll...*". Laul frågade sig hur man kunde glädja sig åt att en text delas när den i grunden bygger på andras journalisters arbete. Han kallade detta för "Jan Helin-journalistik" och menade att Aftonbladets publisher Jan Helin anser att all journalistik som delas är bra journalistik.

Drygt två veckor efter Lauls utspel kom Jan Helin till JMG för att delta i gästprofessor Robert Aschbergs föreläsning. Vid det laget hade vi genomfört vår studie om hur Sportbladets nyheter

på nätet förhåller sig till upphovsrättslagen. Vi passade på att göra en intervju med Helin för att diskutera hur han såg på studiens resultat och Aftonbladets policy vad gäller rewrites. Intervjun ledde vidare till en längre diskussion om upphovsrätt mellan Jan Helin och Expressens chefredaktör Thomas Mattsson i deras podcast *Mattsson och Helin*. Efter tolv minuters samtal i ämnet avslutade Thomas Mattsson med orden: *“Detta kan vi säkerhet säga är ett ämne vi kommer att få återkomma till”*.

Vi ska återkomma till såväl intervjun med Jan Helin som diskussionen i podcasten senare under uppsatsen, men grunden för diskussionen är samma frågor som vi ställt oss inför denna uppsats.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att studera hur Sportbladet förhåller sig till upphovsrättslagen när de rewriter nyheter på nätet.

Huvudfrågeställningar

Hur stor andel av Sportbladets nyheter på nätet består av rewrites och vad karakteriserar dessa?

Kan Sportbladets rewrites på nätet tänkas bryta mot upphovsrättslagen?

Om ja - är det ett problem? Hur kan brottet och problemet förklaras?

Om ja - vad skulle man kunna göra åt det?

Vi tänker besvara den första frågan med en kvantitativ innehållsanalys. Utifrån den får vi indikatorer på vilka artiklar som skulle kunna tänkas bryta mot upphovsrättslagen. För att ta reda på om de verkligen gör det krävs det även en kvalitativ textanalys. De två övriga frågorna vill vi besvara genom att koppla våra resultat till tidigare forskning och redovisade teorier, samt diskussionskapitlet där intervjun med Jan Helin och diskussionen i podcasten *Mattsson och Helins* återkommer.

2. Teori och tidigare forskning

För att förstå i vilken kontext upphovsrätten vid rewrites är viktig för journalistiken kommer vi att ta upp en rad forskningsspår som på ett eller annat sätt hör samman med våra undersökningar.

2.1 Mediernas ekonomiska villkor och kommersialisering

Aftonbladet ägs av den norska mediekoncernen Schibsted Media Group. Under 2013 gjorde Aftonbladet en vinst på 283 miljoner kronor, och i en intervju med tidningen Resumé förklarade Jan Helin att det ekonomiskt starka sista kvartalet berodde på bland annat "kraftigt ökade intäkter online".¹

I boken *Medierna och demokratin* skriver Mart Ots om effekterna av att nyhetsmedier blir allt mer ekonomiskt drivna. Han skriver att vissa hävdar att ägarkoncentration och kommersialisering ger upphov till en alltmer likriktad journalistik av lägre kvalitet. Detta kan på sikt vara skadligt för demokratin. Ots skriver att kommersialisering i allmänhet innebär att medierna blir allt mer beroende av reklam och att de snarare inriktar sig på det ekonomiska resultatet än en god journalistik. Många ser en risk för att nyhetsvärderingen blir lidande - att man snarare tänker kommersiellt än journalistiskt.² Å andra sidan hävdar vissa att kommersiella företag inte alls per automatik producerar sämre innehåll. De som förespråkar marknadsorientering menar att konkurrens är den bästa vägen. Det blir bättre produkter, bredare utbud och lägre priser.³ Detta skriver även medieforskaren Sigurd Allern i ett annat kapitel i boken *Medierna och demokratin*. Han menar att vi inte per automatik kan sätta likhetstecken mellan affärsintressen och dålig journalistisk kvalitet.

Denna uppsats har inte för avsikt att bedöma huruvida Aftonbladet bedriver bra journalistik eller inte, men relevant för vår studie är att konstatera att Aftonbladet och ägarna Schibsted har ett vinstintresse och att "klick" på deras artiklar på nätet är en del av affärsmodellen.

2.2 Digitalisering

Tekniken villkorar samhällets utformning. Det skriver Michael Karlsson i sitt kapitel *Mediernas teknologiska villkor* i boken *Medierna och demokratin*. Radikala förändringar i tekniken innebär, i alla fall i teorin, att medierna och journalistiken också kan genomgå radikala förändringar.⁴ Traditionellt har journalistiken präglats av en återkommande deadline och ett begränsat utrymme. När digitaliseringen ändrar på detta - alltså när deadlines försvinner och utrymmet blir "oändligt" - omdefinieras nyhetsjournalistiken. Den ständiga deadline är inte någon mindre

¹ <http://www.resume.se/nyheter/media/2014/02/13/aftonbladet-tappar-i-vinst/>

² Ots. 2012:118

³ Ots. 2012:117 ff.

⁴ Karlsson. 2012:100

justering av journalistiken utan något som kräver helt ändrade rutiner för att man ska kunna säkerställa en bra produkt.⁵

Frågan är om journalisternas normer och ideal ändras i takt med digitaliseringen? Karlsson skriver att forskning hittills visar att traditionella ideal ändrats i mycket liten utsträckning. Inom svensk journalistik har objektivitetsidealet länge varit starkt, men de senaste åren har det ifrågasatts och det är framför allt en övergång till en mer transparent journalistik som diskuterats. Kontentan av Karlssons resonemang är att det är fullt möjligt att normer och ideal förändras över tid, men att det hittills verkar gå långsamt.⁶

Värt att notera är Nord & Strömbäcks resonemang kring ideal och verklighet. Kraven på journalistiken är många, och de är inte lätta att leva upp till. Det kommer därför alltid vara skillnad mellan ideal och verklighet. I verkligheten formas inte journalistiken av abstrakta ideal, utan av ett samspel mellan olika faktorer, bland annat ekonomiska villkor.⁷

Michael Karlsson poängterar i en avhandling från 2006 att nätjournalistik ibland är radikalt annorlunda än annan journalistik, och att nätjournalistikens praktik kanske kommer att glida ännu längre ifrån de traditionella idealen. Huvudfrågan menar Karlsson är hur man förhåller sig till klyftan som uppstår mellan ideal och praktik. Kommer nätjournalistiken att särskiljas, eller kommer journalistik som helhet att omdefinieras?⁸

2.3 Digitalisering och upphovsrätt

Helena Norman på Sim(o) mediestudier har gjort en översikt av problem och debatter om upphovsrätt och skriver om hur digitaliseringen påverkar upphovsrätten. Hon skriver att samhällets generella utveckling har stark koppling till hur upphovsrätten tillämpas. Tekniska förutsättningar förändrar upphovsrätten och ofta blir det svårare för upphovsmannen att kontrollera sitt verk. Norman skriver att diskussionen kring Internets och teknikens inverkan på upphovsrätten främst finns inom den amerikanska upphovsrättsdebatten, men att den amerikanska situationen bör kunna belysa även den svenska. Vissa menar att upphovsrätten stärks som en konsekvens av internet, medan andra menar att den försvagas. Men detta behöver inte vara en motsättning. Man kan se att kontrollen över verk har försvagats, medan vissa lagstiftningar förstärkts.⁹

De som menar att lagen försvagats pekar främst på svårigheten att kontrollera verkets spridning och användning. Det hävdas också att det sker ett uppsving kring idéer om mer fri användning,

⁵ Karlsson. 2006:190

⁶ Karlsson. 2012:104ff

⁷ Nord & Strömbäck. 2012:23

⁸ Karlsson. 2006:204

⁹ Norman. 2008:13-16

som leder till en svagare upphovsrätt. Norman hänvisar till en artikel av journalisten Michelle Manafy, som menar att lagarna inte längre tas på allvar i en digital miljö och att eftertanke och faktakoll saknas i större utsträckning i online-journalistiken. Hon skriver att digitalt innehåll också har upphovsrättslagar som måste följas och att de inte tas på samma allvar som man gör vid journalistik till papperstidningar.¹⁰

Kerstin Ahlberg skriver i *Din upphovsrätt och andras* att “digitalteknologin innebär en enorm utmaning för upphovsrätten”¹¹. Hon menar att det är svårt att ha kontroll över hur texter, bilder och ljud används och sprids digitalt i allt snabbare takt, men hon pekar samtidigt på en rad historiska teknologiska uppfinningar, som exempelvis kopieringsapparaten, som ändrat spelreglerna för upphovsrätten, men där nya regler successivt tillkommit som sett till att upphovsrätten värnats. Ny teknik är inget nytt, men nya regler behövs, är kontentan av Ahlbergs resonemang.

2.4 Upphovsrätt

Vi kommer här att gå igenom de delar av upphovsrättslagen som är relevant för vår studie.

För att kunna tala om upphovsrätt är det viktigt att veta vad som gäller för att ett alster ska vara skyddat. Allt som publiceras omfattas nämligen inte av upphovsrättslagen. Till att börja med måste produkten vara av *litterärt eller konstnärligt slag*¹². Alla texter som rör vår uppsats är av det litterära slaget då de förmedlar information via ord.

Det andra kravet är att produkten ska vara tillräckligt originell för att ha särprägel. Det är först då vi kan kalla det för ett verk, förutsatt att det har så kallad “verkshöjd”. Den teoretiska definitionen av vad som menas med verkshöjd är något luddig. Det ska vara en produkt av “andligt skapande” och “uttrycka upphovsmannens personlighet”. Med det menas att ingen annan skulle kunna utforma innehållet på precis samma sätt. Kontentan blir att det allra mesta inom journalistiken uppnår verkshöjd, även de enklaste, kortaste artiklarna, då jag inte behöver skriva särskilt långt för att min artikel ska skilja sig från hur någon annan hade presenterat samma information. Det finns dock undantag. Notiser, standardrubriker och korta pressmeddelanden saknar ofta särprägel och därmed verkshöjd, men exakt var gränsen går är svårt att veta. I tidigare rättsfall har ofta den åtalade sidan hävdats att originaltexten inte uppnått verkshöjd, när texten varit av klassisk journalistisk utformning, men i regel kan vi konstatera att kraven för att uppnå verkshöjd är låga.¹³

¹⁰ Norman. 2008:13-16

¹¹ Ahlberg. 2008:171

¹² Ahlberg. 2008:60

¹³ Ahlberg. 2008:63-66

Om en nyhetsartikel har uppnått verkshöjd omfattas den alltså av upphovsrättslagen. Vad i denna är då skyddat och vad är fritt för andra att använda sig av? Upphovsrätten innehåller en rad inskränkningar som syftar till att tillgodose yttrande- och informationsfriheten. Idéstöld är till exempel inte förbjudet. Det innebär att om Expressen skriver en artikel om hur Zlatan är som pappa så är Aftonbladet fria att publicera en artikel med samma vinkel. Även fakta är fria från upphovsrättskydd, och behöver faktiskt inte ens källhänvisas (även om det tillhör god journalistisk sed).

Vad som däremot är förbjudet är att kopiera formen på innehållet. Till detta hör dispositionen, språkdräkten, urvalet och framhävandet av vissa fakta. Kerstin Ahlberg menar att om man enbart har ett annat verk som underlag för sin egen artikel, utan att ha tillfört egna intervjuer eller egna observationer, finns det en risk att det börjar närma sig upphovsrättsbrott. Det är dock tillåtet att referera andras arbete, så länge man ser till att formen inte är för lik originaltexten. Att referera innebär att man återberättar eller sammanfattar innehållet med egna ord. Men även här menar Ahlberg att det finns en risk för intrång i upphovsrätten, särskilt när journalister refererar varandra. Hon menar att det inte räcker med att källhänvisa till ursprungsartikeln om dispositionen och ordvalen liknar originalet. Ju mindre man sammanfattar och ju mer man blandar referat med att citera ur ursprungsverket så ökar sannolikheten att det rör sig om brott mot upphovsrätten. Alltså kan även bearbetningar av texter vara brottsliga. Återigen bör dock poängteras att det inte finns en given gräns mellan ett tillåtet och ett otillåtet referat.¹⁴

2.4.1 Citaträtten

Ofta finns det skäl att inte bara referera till nyhetens ursprung utan att även citera ordagrant ur ett verk. Enligt upphovsrättslagen 22 § gäller följande:

“Var och en får citera ur offentliggjorda verk i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet”¹⁵.

Allt som publicerats i en tidning eller nättidning räknas som offentliga verk. Vidare används återigen ett otydligt begrepp i lagtexten, *god sed*. Med detta menas att man är lojal med sina syften. Att man använder citaten för att underbygga eller ge ett annat perspektiv på sitt egna resonemang. Däremot missbrukar man citaträtten om man plockar ut det bästa ur en annan artikel för att lyfta sin egen text. Med andra ord är det egna bidraget i en text viktigt för att det inte ska bli tal om ett lagbrott. Ahlberg poängterar att god sed inte alltid behöver vara samma som praxis:

“Praxis i branschen kan vara dålig upphovsrättsligt sett, och då blir den inte bättre av att den är allmän utbredd.”¹⁶.

¹⁴ Ahlberg. 2008:118-120

¹⁵ <https://lagen.nu/1960:729#P22S1>

Den avslutande knäckfrågan gäller hur långt man har rätt att citera. Även här saknas givna regler, men lagen säger att bedömningen av hur långt ett citat får vara utgörs av den sedvänja som utvecklats, samt vad som motiveras av ändamålet och syftet. Det finns exempel på när verk har citerats i sin helhet utan att bryta mot lagen, samtidigt som texter av det kortare slaget har fällts då större delen av texten utgjorts av direkta citat. Allt kokar ner till en bedömning som grundar sig i vad citaträtten är till för och hur lojal man är med sina syften.¹⁷

2.5. Tidigare forskning

När det kommer till tidigare forskning har vi två frågor att svara på:

- Vad säger tidigare forskning om rewriting?
- Vad säger tidigare forskning om upphovsrätt inom journalistiken?

2.5.1 Flat earth news

I boken *Flat earth news* skriver journalisten Nick Davies om en journalistik på väg nedåt. Han menar att journalistik utan att kolla sina källor, är som människokroppen utan ett immunsystem. Han skriver att något har ändrats i journalistiken, och att "immunsystemet" har börjat kollapsa.¹⁸ Davies undersöker inte specifikt rewriting i tidningar emellan - men han undersöker hur man återanvänder material, något som är relevant för oss.

Davies tog hjälp av medieforskare vid Cardiff University som undersökte hur nyheter blev till. De tittade på fem tidningar. Forskarna analyserade 2207 artiklar och fick tillgång till källorna bakom nyheterna. Det visade sig att de mest respekterade tidningarna regelbundet återanvände andrahandsmaterial som de inte kollade källorna på. 60% av artiklarna bestod helt eller mestadels av kopiering av nyhetsbyrå och/eller PR-byrå, och ytterligare 20% hade betydande inslag från nyhetsbyrå och/eller PR-byrå. Det lämnade bara 12% kvar där man såg att reportrarna själva hade skapat materialet.¹⁹ Forskarna sammanfattade sina resultat på följande sätt:

*"Taken together, these data portray a picture of journalism in which any meaningful independent journalistic activity by the press is the exception rather than the rule"*²⁰

Forskarna från Cardiff har också sett följande intressanta samband: Media spenderar så mycket tid att titta på varandra, att de tenderar att alltid ha samma nyheter, mestadels nyhetsbyråmaterial. Till exempel kunde man se att 48% av Tv-nyheterna hade varit tidningsnyheter tidigare på dagen

¹⁶ Ahlberg. 2008:123

¹⁷ Ahlberg. 2008:121-126

¹⁸ Davies. 2008:51

¹⁹ Davies. 2008:52

²⁰ Davies. 2008:53

- och ytterligare 42% av Tv-nyheterna blev tidningsnyheter dagen efter.²¹ Forskarna intervjuade nyhetsreportrar, och en av dem sa:

*“Newspapers have turned into copy factories [...] The arrival of online editions has also increased demand for quick copy, reducing the time available for checking facts”*²²

2.5.2 Vem skapar nyheterna?

Så sent som hösten 2013 skrev Rebecca Fröling och Simon Björk vid Södertörns Högskola en kandidatuppsats om nyheters ursprung och prioritering i svenska medier. Under en vecka undersökte de nyhetsflödet i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Sveriges Radios Ekot och SVT:s Rapport. Totalt kodade de 356 artiklar och studien visade att 21% av det totala nyhetsflödet bestod av rewrites.²³ Dessa utgjordes främst av notiser.

2.5.3 Hvor kommer nyhederne fra?

En dansk studie från 2009 av de forskarna Ida Willig, Anker Brink Lund och Mark Blach-Ørsten, undersökte var nyheter i dansk media hade sitt ursprung. Undersökningen var en uppföljning av en liknande studie i Danmark från 1999. Jämförelsen mellan dessa studier visade att mängden lånat eller återvunnet material från andra medier hade ökat från 42% av undersökningsmaterialet 1999 till 64% 2008.²⁴

2.5.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Forskning visar att rewrites är ett vanligt arbetssätt på många redaktioner. Resultatet varierar naturligtvis beroende på hur olika undersökningar definierat begreppen. Allt från den svenska undersökningen som visade att 21% av nyheterna de kollat på bestod av rewrites, till den danska som såg att 64% var återvunnet material. Den svenska undersökningen *Vem skapar nyheterna* får anses ligga närmast vår studie. Skillnaderna mot vår studie är dock flera:

- Vi tittar på en kvällstidning
- Vi kodar en nätupplaga
- Vi undersöker sport

Det har skrivits en hel del om upphovsrätt - men det mesta syftar till att klargöra när en journalist har rätt till sin upphovsrätt gentemot till exempel en arbetsgivare eller en privatperson. I vår uppsats är upphovsrätsfrågan snarare den omvända, när journalisterna själva blir de som gör fel. Hela poängen med vår studie är att det saknas forskning kring hur rewrites förhåller sig till upphovsrätten. Det finns en rad handböcker i journalistik som tar upp vikten av att värna om upphovsrätten, men när exempelvis Kerstin Ahlberg eller Björn Häger skriver om ämnet så är det enskilda fall, oftast JAS-domen, som får vara exemplet.

²¹ Davies. 2008:94

²² Davies. 2008:64

²³ Fröling & Björk. 2013:38

²⁴ Blach-Ørsten, Brink Lund & Willig. 2009

2.6 Tidigare fall

Då upphovsrättslagen och citaträtten kan vara svårtolkad ansåg vi att det krävdes en genomgång av tidigare fall av brott mot upphovsrätten inom svensk journalistik. Dessa domar kan fungera som prejudicerande fall. Vi går här i korthet igenom vad fallen handlar om och avslutar med en sammanställning av det mest anmärkningsvärda från de olika domarna. Vi reserverar oss för att detta inte är samtliga fall på området, men efter kontakt med jurister och experter på upphovsrätten så har vi gjort bedömningen att dessa är de mest relevanta fallen.

2.6.1 Jas-fallet

I augusti 1993 störtade ett Jas-plan på Långholmen i Stockholm. En kvinna brännskadades i olyckan och valde att ställa upp på en intervju för Dagens Nyheter, men tackade nej till Aftonbladet och Expressen. Ändå publicerades kvinnans berättelse snart i kvällstidningarna - såväl Aftonbladet som Expressen hade hämtat sitt material från DN:s artikel. Expressens artikel var två sidor lång och bestod nästan helt av direkta citat från DN:s artikel.²⁵ Aftonbladets text var betydligt kortare. Den innehöll tre lånade citat omfattande drygt en femtedel av texten.²⁶

Expressen erkände att de brutit mot upphovsrätten och betalade en ersättning utan rättegång (vilket emellanåt sker mellan tidningar). Aftonbladet däremot ansåg att de inte hade gått över gränsen. Aftonbladets fall togs ända till Högsta domstolen, som menade att de inte hade citerat enligt god sed. Förutsättningen för att citera istället för att referera är att det finns ett allmänt informationsintresse kring det specifika citatet, vilket det inte fanns. Det fungerade heller inte som hjälpmedel för en egen framställning utan snarare för att ge texten mer liv.²⁷ ²⁸ Det stod alltså klart att Aftonbladet hade kunnat framföra uppgifterna på annat sätt än genom citat.

Högsta domstolen uttrycker i domen att upphovsrätten inte omfattar ämnesvalet eller det sakliga innehållet såsom fakta. Lagen tar sikte på den individuella utformningen som författaren ger texten. Vidare skriver HD att då det sakliga innehållet inte omfattas av upphovsrätt blir det därmed tillåtet att göra ett referat av verket, såvida det inte rör sig om en så lik text att det blir fråga om plagiat.²⁹

Värt att notera är att det inte någonstans i domskälet hänvisas till att artikeln skulle ha varit extra känslig (till exempel att kvinnan hade sagt nej till intervju med Aftonbladet.)

²⁵ Ahlberg. 2008:117

²⁶ "Jas-domen". Högsta Domstolen. Dom i mål nr T142-92

²⁷ Ahlberg. 2008:124

²⁸ "Jas-domen". Högsta Domstolen. Dom i mål nr T142-92

²⁹ "Jas-domen". Högsta Domstolen. Dom i mål nr T142-92

2.6.2 Lärarnas tidning

Lärarnas tidning publicerade i oktober 1995 en intervju med generaldirektören för Skolverket. I november samma år publicerade dagstidningen Norra Västerbotten en artikel som byggde på Lärarnas tidnings intervju.³⁰

Dagstidningen menade att artikeln endast varit ett sådant referat som måste överensstämma med god sed, och att de använt citat i överensstämmelse med citaträtten. Tingsrätten skriver i domen att uttalandena som Norra Västerbotten tog från Lärarnas tidning lika gärna hade kunnat återges i referat som att citeras. Citaten fyllde alltså inte någon funktion som hjälpmedel för författarens egen framställning. Tingsrätten fastställde att citaten hade använts på ett illojalt sätt.³¹

2.6.3 Hanne Kjöllers mot M2

Ett fall med fällande dom, i såväl tingsrätt som hovrätt, gällde tidningen M2:s publicering av en krönika som Hanne Kjöllers hade skrivit i Dagens Nyheter 1999. M2 hade i sin helhet publicerat en faksimil på krönikan, där Kjöllers angrep tidningen M2. M2:s ansvarige utgivare Åsa Ölander hävdade att citaträtten i detta fall måste gälla hela artikeln, eftersom syftet var att svara på kritiken, och att lösryckta citat skulle inverka på motargumentationens trovärdighet. Hovrätten höll inte med och menade att frågan handlade om huruvida citatet av Kjöllers artikel var i överensstämmelse med god sed och ifall omfattningen av citatet motiverades av innehållet.³²

Intressant från hovrättsdomen var att M2:s tidigare chefredaktör Mats Svegfors i ett förhör hänvisade till en etablerad sedvana inom opinionsjournalistiken att publicera artiklar i sin helhet. Hovrätten menar i domen att även om det finns en sådan etablerad sedvana som Svegfors påstod så kan det ändå inte rent rättsligt vara en godtagbar ursäkt.³³

Intressant för vår uppsats är att tingsrätten menar att innebörden av kravet på *god sed* är att "*främja en sedvanebildning på områden där god sed inte stadgat sig*".³⁴

Den avgörande punkten var dock att M2:s artikel inte hänsyftade till Kjöllers text tillräckligt tydligt i sitt svar. I och med det hade det räckt med ett referat av Kjöllers krönika för att få en kontext. Tingsrätten menar att det måste framgå tydligt att det är fråga om ett citat för ett visst angivet syfte. Även om Erixon och Ölander tydliggjorde sitt syfte inför rätten kunde det inte utan vidare utläsas ur tidningen och dess artiklar.³⁵

³⁰ "Lärarnas tidning-domen", tingsrätt. Dom i mål nr FT160-98

³¹ "Lärarnas tidning-domen", tingsrätt. Dom i mål nr FT160-98

³² "M2-domen". Dom i mål nr T60-02.

³³ "M2-domen", hovrätt. Dom i mål nr T60-02

³⁴ "M2-domen", tingsrätt. Dom i mål nr T118-01

³⁵ "M2-domen", tingsrätt. Dom i mål nr T118-01

2.6.4 Fallet Hans Holmér och Annika Hagström

1986 var Hans Holmér spaningsledare efter mordet på Olof Palme. Den 6 juli intervjuades han av Annika Hagström i Sveriges Radios program *Sommar*. Dagen efter programmet publicerade Aftonbladet en utskrift av intervjun - där 90% av intervjun var nedskrivnen ordagrant.³⁶

Aftonbladet menar att de har haft rätt att citera intervjun enligt upphovsrättslagen och att skälet till att de citerade, snarare än refererade, var att Holmér inte skulle kunna invända att han blivit felaktigt återgiven. De menade att de fått tillåtelse att publicera intervjun, då Holmér i en intervju med en Aftonbladetreporter sagt att han inte har några kommentarer och hänvisar till radiointervjun. Att detta har varit ett tillstånd till att återge intervjun motsatte sig Sveriges Radio och Hans Holmér. Sveriges Radio menade också att artikeln inte kan gå under citaträtten i lagen, eftersom den återges nära nog i sin helhet.³⁷

Vid tidpunkten för detta fall fanns en paragraf i upphovsrättslagen som kallades "*pressens lånerätt*". Tidningar kunde citera hela artiklar ur andra tidningar, om de handlade om religiösa, politiska och ekonomiska dagsfrågor. Aftonbladet hänvisar till denna paragraf, men tingsrätten slår fast att lånerätten inte avser radiosändningar.³⁸

2.6.5 Prästen i Lammhult

Ann-Marie Linderås, reporter på Smålandsposten, skrev ett långt reportage om den nya kyrkoherden i Lammhult. I intervjun framgick att kyrkoherden gått igenom ett könsbyte, men det var inte textens huvudfokus. Prästen hade avböjt intervjuer med kvällstidningarna, men dagen efter publiceringen i Smålandsposten hade Aftonbladet skrivit en nyhetsartikel som enbart behandlade prästens könsbyte och den konflikt som uppkommit i Lammhult med anledning av detta. Ungefär hälften av artikeln var direkta citat från Smålandsposten.³⁹

Fallet gick aldrig till domstol, eftersom Aftonbladet betalade utan protest. Reportererna menade att hennes ideella rättigheter hade blivit kränkta, eftersom de ändrade hennes text genom att enbart återge det som rörde könsbytet.⁴⁰

Detta fall hade stora likheter med Jas-målet som vi beskrivit ovan. Fokus lades dock på reporterns ideella rättigheter, och inte på citaträtten. Vi har valt att ta med detta exempel för att belysa att det finns mer än citatproblematik att ta hänsyn till när man tittar på rewrites.

³⁶ "Holmér-domen", tingsrätt. Dom i mål T7-16-87

³⁷ "Holmér-domen", tingsrätt. Dom i mål T7-16-87

³⁸ "Holmér-domen", tingsrätt. Dom i mål T7-16-87

³⁹ Ahlberg. 2008:151

⁴⁰ Ahlberg. 2008:151

2.6.6 Sammanfattning av tidigare domar

Det som nämnts i domarna står naturligtvis även i upphovsrättslagen, men detta är vad rätten tagit fasta på:

- Oftast är det citaträtten som missbrukas.
- Lånade citat måste hänsyfta till den egna framställningen.
- Citaten är ofta för många och för långa. Endast tre citat kan vara för mycket.
- Citat får endast göras i den omfattning som betingas av ändamålet.
- Många citat hade lika gärna kunnat återges som referat.
- Även referat kan bryta mot upphovsrätten om det ansluter sig för nära det som refereras.
- Risken för intrång i upphovsrätten ökar när ett referat blandas med citat från det som refereras.
- En upphovsmans ideella rättigheter kan kränkas om rewritten endast återger delar av den refererande intervjun på ett sätt som är illojalt mot ursprungsartikeln.
- Att i sitt försvar hänvisa till en "sedvana" inom journalistiken duger inte, om sedvanan strider mot "god sed".
- Att artikeln skulle vara "extra känslig" är irrelevant ur juridisk synpunkt.

3. Metod och material

I detta kapitel kommer vi att redogöra för de två metoder vi valt att använda. Vi kommer även att redovisa det material vi undersökt.

3.1. Kvantitativ innehållsanalys

Studiens första metod är en kvantitativ innehållsanalys som syftar till att ta reda på hur stor andel av Sportbladets nyheter på nätet som består av rewrites, samt vad som karakteriserar dessa. Den kvantitativa innehållsanalysen är en bra metod när man vill göra ett större material tillgängligt för analys.⁴¹ I vårt fall är en kvantitativ metod en förutsättning för att kunna undersöka en veckas artiklar. Genom denna undersökning får vi ett brett underlag som vi kan dra generella slutsatser från.

Forskningsfrågorna som vi vill besvara i vår kvantitativa innehållsanalys är:

- Hur stor andel av Sportbladets nyheter under en vecka består av rewrites?
- Vad karakteriserar dessa?

För att besvara den första frågan har vi kategoriserat samtliga artiklar utifrån tre begrepp: *egen nyhet*, *egen nyhet med inslag av rewrite*, och *rewrite*. Detta är våra definitioner av begreppen i korthet (se kodningsanteckningar i bilaga för vidare definitioner):

- Med *egen nyhet* menar vi att artikeln i huvudsak bygger på citat och fakta som Sportbladets reportrar själva tagit fram.
- Med *egen artikel med inslag av rewrites* menar vi att det framgår ur artikeln att Sportbladet har haft en reporter på plats som beskriver händelsen. De flesta citaten är sagda till reportern, men artikeln har kompletterats med enstaka citat från andra källor.
- Med *rewrite* menar vi att framförallt citaten är tagna från en annan källa. Vinkeln är oftast densamma som i ursprungsartikeln och utan ursprungsartikeln hade Sportbladet förmodligen inte haft någon nyhet.

Den andra frågan handlar om vad som karakteriserar Sportbladets rewrites. Här är det alltså bara kategorin *rewrites* som vi undersöker. När vi utformat vårt kodschema har vi utgått från upphovsrättslagens citaträtt och kodat efter de variabler som vi anser säger något om hur rewrite:n förhåller sig till detta. Studiens viktigaste variabler är:

- antal lånade citat
- andel av texten som utgörs av lånade citat
- var i texten citaten lyfts upp - ingress, underrubrik eller rubrik
- vilken sport artikeln handlar om
- om ämnet berör svensk eller internationell idrott.

⁴¹ Nilsson. 2010:119

De två sistnämnda variablerna har vi valt att ha med utifrån vår hypotes om att de flesta rewrites på Sportbladet handlar om internationell fotboll.

3.2 Kvalitativ textanalys

Med hjälp av den kvantitativa innehållsanalysen har vi fått fram tre artiklar som med siffror indikerar att de kan tänkas utmana upphovsrätten. Dessa artiklar utgör material för den kvalitativa innehållsanalysen. Denna analys består av en närläsning av den rewritade artikeln, där vi jämför med ursprungsartikeln från originalkällan. Med hjälp av upphovsrättslagen och tidigare domar ska vi avgöra om Sportbladets artiklar kan tänkas bryta mot upphovsrättslagen. Vi har utformat analysmodellen i samråd med vår handledare Orla Vigsö.

För att göra analysen överskådlig har vi valt att göra en synoptisk uppställning. Synoptiska uppställningar brukar användas inom teologin, där man ställer upp olika evangelier bredvid varandra för att se likheter.⁴² I uppställningen har vi markerat i texten vad som är *kopierat*, *omskrivet* och vad som består av ett *eget bidrag*. Kopierat material består nästan uteslutande av de lånade citaten. Omskrivet material är detsamma som referat av delar i ursprungstexten. Som eget bidrag har vi räknat sådant som nämns i rewritten men som inte nämns i ursprungstexten.

Följande färger används för att göra likheter tydliga i de båda texterna:

Gul färg = kopia

Rosa färg = omskrivet material

Vit färg = eget bidrag

Blå färg = kopia, men på annat ställe i texten

Som komplement till den synoptiska uppställningen har vi ställt frågor till texterna. Dessa frågor utgår från kategorier som vi funnit viktiga när vi läst lagen och domarna. Dessa är frågorna vi har ställt, ordnade enligt kategorier:

Syftet

Vad är syftet med artikeln?

Eget bidrag

1. Vad är det egna bidraget?
2. Är de lånade citaten med för att stödja eller kritisera en egen framställning?

Disposition

Vad lyfts fram i ingressen? Var i texten kommer citaten? Var ligger de refererande delarna? Är dessa delar ordnade i samma följd som ursprungsartikeln?

⁴² http://sv.wikipedia.org/wiki/Synoptiska_evangelier

Språkdräkt

Används liknande ord och formuleringar?

Urval

Hur många tecken i Sportbladets artikel är direkt plockade från originalartikeln?

För att få en referenspunkt från tidigare domar väljer vi ut det mest uppmärksammade exemplet - Jas-fallet - och gör en likadan analys av Aftonbladets rewrite på Dagens Nyheters artikel som vi senare gör på våra tre Sportbladet-exempel. Jas-fallet får ses som ett prejudikat.

3.3 Material

Sportbladet är läsarmässigt störst inom sportjournalistik i Sverige. Mellan vecka 14 och 17 2014 hade sportbladet.se i snitt 1,7 miljoner unika besökare i veckan, enligt KIA-index⁴³. Detta kan jämföras med SportExpressen - cirka 700 000 per vecka⁴⁴ - och DN Sport - cirka 200 000 per vecka⁴⁵.

Vårt undersökningsmaterial för den kvantitativa undersökningen är sju sammanhängande dagar av nyhetsartiklar på sportbladet.se. Vi har kodat artiklar från den 20/3 till och med den 26/3 och gjort ett nedslag varje dag vid två tillfällena - klockan 08:00 och klockan 20:00. Dessa tidpunkter täcker in både vardags- och helgbevakning, samt morgon och kväll. Sportbladet har otroligt mycket material, därför har vi fått avgränsa oss. Vi tittar bara på material som ligger i webbsidans "mittspalt", det vill säga det stora nyhetsflödet. Dessutom begränsar vi oss till nyhetsartiklar och reportage. Krönikor, bloggar och annonsartiklar har inte räknats med. Inte heller *Dokument*, Sportbladets längre texter som bygger på en blandning av många olika källor, har räknats med.

Materialet för den kvalitativa undersökningen består av tre artiklar från 2014: 20/3, 25/3 och 27/3. Skälen till att vi valde just dessa artiklar är först och främst för att siffrorna i den kvantitativa undersökningen visade att dessa kan tänkas bryta mot upphovsrätten. Dessutom försäkrade vi oss om att det fanns en ursprungsartikel att tillgå som skulle passa in i en synoptisk uppställning, samt att ursprungsartikeln skulle vara på svenska, av praktiska skäl. Vi har även gjort bedömningen att de utvalda texterna är typiska för Sportbladets rewrites sett till längd och utformning. Artiklarna från Dagens Nyheter och Aftonbladet från 1993 om Jas-fallet är material för det prejudicerande fallet.

Hädanefter kommer vi referera till sportbladet.se som "Sportbladet". Det är däremot fortfarande så att vi endast tittat på nätnyheter och inte på papperstidningen.

⁴³ http://www.kiaindex.net/?object_id=485&kyear=2014&kweek=18

⁴⁴ http://www.kiaindex.net/?object_id=938&kyear=2014&kweek=18

⁴⁵ http://www.kiaindex.net/?object_id=945&kyear=2014&kweek=18

3.4 Validitet

3.4.1 Inre validitet

Den inre validiteten handlar om huruvida studiens resultat stämmer överens med verkligheten, alltså - undersöker vi det vi påstår att vi undersöker.⁴⁶ I vårt fall handlar det om att mäta i vilken utsträckning Sportbladet använder sig av rewrites, att få fram vad som karaktäriserar dessa och om någon av dessa kan tänkas bryta mot upphovsrättslagen.

Att operationalisera våra första forskningsfrågor har varit relativt oproblematiskt då de teoretiska begreppen legat nära det vi velat mäta: *Hur många rewrites har Sportbladet på en vecka?* -> mätning av antalet rewrites. *Vad karaktäriserar dessa rewrites?* -> mätning av antalet citat, till exempel. Detta sätt att mäta kallas *face validity* och Esaiasson m.fl. menar att detta är en möjlighet att få fram god begreppsvaliditet⁴⁷.

Att bestämma om de tre texterna i vår kvalitativa undersökning bryter mot upphovsrätten är inte lika oproblematiskt att operationalisera. Här har vi istället fått använda oss av *resonemangsvaliditet*, det vill säga att ha en väl underbyggd systematisk argumentation⁴⁸. Vi har tidigt varit öppna för kritik som riktar sig mot att vi inte är juridiskt kompetenta att döma om någon bryter mot lagen och att lagen är svårtolkad. Trots det har vi tagit fasta på varje paragraf i upphovsrättslagen, läst gamla domar och utformat en egen modell som vi argumenterat för.

Det viktiga har varit att vara överens om de teoretiska begreppen och att tydligt kunna redogöra vad som menas med dessa, vilket vi gjort i föregående avsnitt. Vi har jobbat igenom våra definitioner noggrant och definitionerna har godkänts av oss båda. I all vår kodning har vi varit två personer för att minska risken för subjektiva bedömningar. När frågetecken uppstått har vi kunnat gemensamt gått tillbaka till de teoretiska ramarna för att säkerställa att det inte blir några fel. Uppsatsen har också genomgått ett visst mått av horisontell granskning⁴⁹ genom vår handledare Orla Vigsö.

Med hjälp av dessa åtgärder anser vi att studien också har hög reliabilitet, det vill säga frånvaro av slump- och slarvfel.⁵⁰

3.4.2 Extern validitet

Den externa validiteten syftar på i vilken utsträckning studiens resultat kan tillämpas även i andra miljöer än den undersökta, det vill säga: är resultaten generaliserbara?⁵¹ I första hand undrar vi

⁴⁶ Esaiasson mfl. 2012:57

⁴⁷ Esaiasson mfl. 2012:61

⁴⁸ Esaiasson mfl. 2012:60

⁴⁹ Merriam. 1994:180

⁵⁰ Essiasson mfl. 2012:63

då om vi kan använda vår undersökning, gjord under en vecka, för att uttala oss om Sportbladets rewrites under andra veckor. I andra hand frågar vi oss om undersökningen kan säga någonting om annan sportjournalistik på nätet än just Sportbladets. I tredje hand kan man fundera över om det går att generalisera resultatet eller diskussionen till nätjournalistik i allmänhet.

Vår studie är ett fall av hur Sportbladet arbetar med rewrites. Då undersökningen är gjord under en normal vecka utan några större händelser som påverkat rapporteringen - exempelvis OS - så har vi ingen anledning att tro att vår vecka skulle vara avvikande mot det normala. I sportens värld är många evenemang kontinuerligt återkommande och under större delen av året, när såväl fotbollssäsongerna som ishockeysäsongerna pågår, är det ingen avsevärd skillnad i antalet evenemang från en vecka till en annan.

Studien kan även ses som ett fall av sportnyheter på en kvällstidning på nätet som lyder under ekonomiska krav i digitaliseringens tid. Med andra ord kan det finnas referenspunkter på lite olika håll när man vill generalisera vår studie. Alla som producerar nyheter på nätet spelar i någon mån på samma spelplan och liknande ekonomiska villkor och produktionsförväntningar gäller för många aktörer. Närmast Sportbladet ligger Sportexpressen, Sveriges näst största kvällstidning med sportfokus på nätet. Hur dessa giganter agerar bör rimligtvis kunna påverka hur även dagstidningarna arbetar med rewrites då de på nätet slåss om samma publik.

Vad gäller att generalisera till övrig nätjournalistik så är det inte otänkbart att den praxis som gäller på Sportbladet även gäller på Aftonbladets övriga redaktioner. Dessa bör i sin tur kunna påverka konkurrenters inställning till rewrites på samma sätt som Sportbladet kan tänkas påverka Sportexpressen.

Att uttala sig om public service känns svårt, då de inte i samma utsträckning påverkas av ekonomiska förutsättningar.

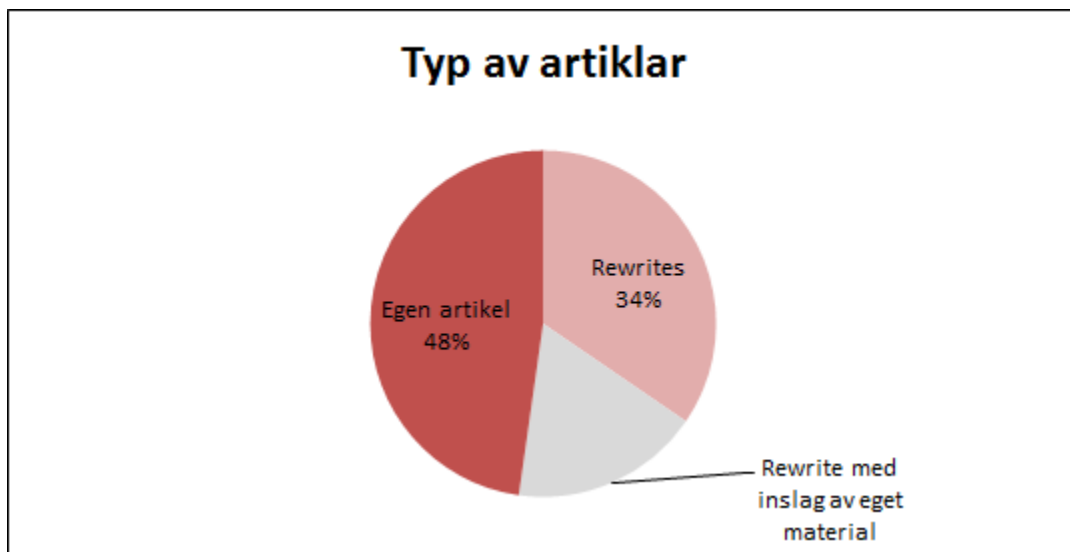
⁵¹ Merriam. 1994:183

4. Resultat och analys

Resultat- och analyskapitlet delas upp i en kvantitativ och en kvalitativ del. Här kopplar vi ihop våra resultat med teorier och tidigare forskning. Vi väver också in relevanta delar från vår intervju med Aftonbladets publisher Jan Helin. Han fick se delar av våra resultat och kommenterade det utifrån sina egna tankar och Aftonbladets policy.

4.1 Kvantitativ del

Vår studie visar att 34% av nyhetsartiklarna under en vecka var rewrites (figur 1), medan 48% var helt egna artiklar. Resterande 18% hamnade i ett gränsland som vi benämner som “rewrite med inslag av eget material”.

Figur 1. n=333

Vi kan jämföra dessa siffror med Fröling och Björks studie om nyheters ursprung från 2013, som visade att 21% av artiklarna var rewrites från andra medier. Fröling och Björk undersökte dock enbart nyhetsjournalistik. Att vår siffra är högre skulle kunna ses som en bekräftelse på vår hypotes om att rewrites är vanligare inom sportjournalistik.

Efter detta konstaterande går vi nu vidare genom att **bara undersöka de 115 artiklar som vi kategoriserat som rewrites.**

Under resultatredovisningen är det viktigt att skilja på två saker. Vad som är typiskt, det vill säga vanligast förekommande, och vad som avviker från det typiska i så pass hög grad att det är anmärkningsvärt.

4.1.1 Sportbladet bryter mot sin egen policy

Upphovsrättslagens citaträtt säger ingenting om hur många citat man får rewrite. I Jas-fallet var det till exempel “bara” tre lånade citat. När vi intervjuade Jan Helin berättade han att Aftonbladets policy är max tre rewritade citat. Har man över tre citat ska det finnas en väldigt bra förklaring till varför man behöver fler. I vår undersökning har vi räknat alla citat i brödtext och ingress för sig - även om ett och samma citat förekommer två gånger. Med detta sätt att räkna skulle Helin förmodligen anse att fyra citat är okej. Därför har vi ansett det rimligt att dra ett sträck i figur 2 efter fyra citat.

“Vi har sagt att det max ska vara 3 annars ska man ha en jävligt bra förklaring till varför det ligger högt, för det finns en plagieringsdiskussion här.”

- Jan Helin

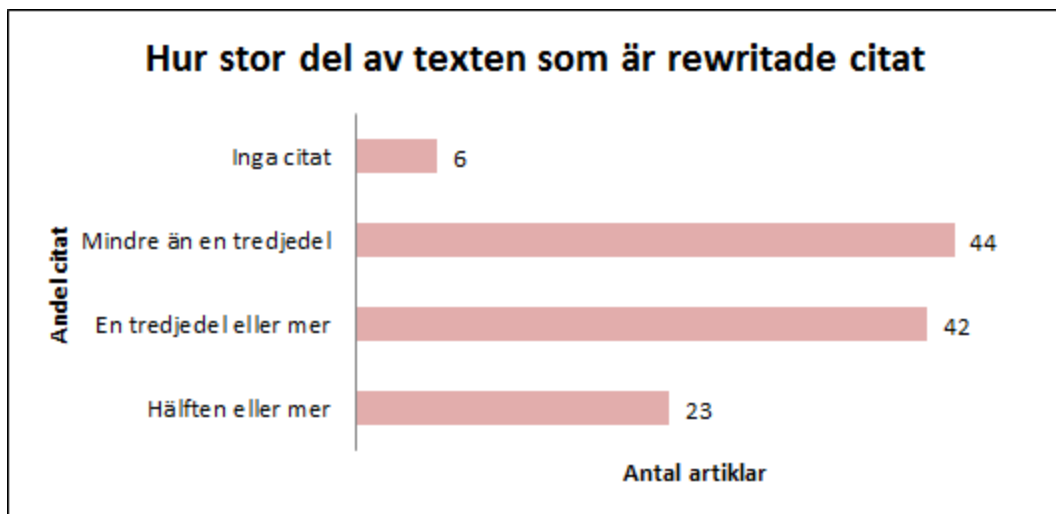
Figur 2. n=115

Som man kan se är det vanligast förekommande med tre citat. Medelvärdet blir dock något högre - 3,75 rewritade citat per artikel. Det är tydligt att det är tre till fyra citat som är praxis då fler än hälften av de rewritade artiklarna, 66 av 115, har det.

Intressant är att det förekommer fler citat än vad Helin förespråkar i hela 29 av 115 artiklar. I var fjärde rewrite bryter alltså Sportbladet mot den egna policyn.

4.1.2 Omfånget på citaten stort i var femte artikel

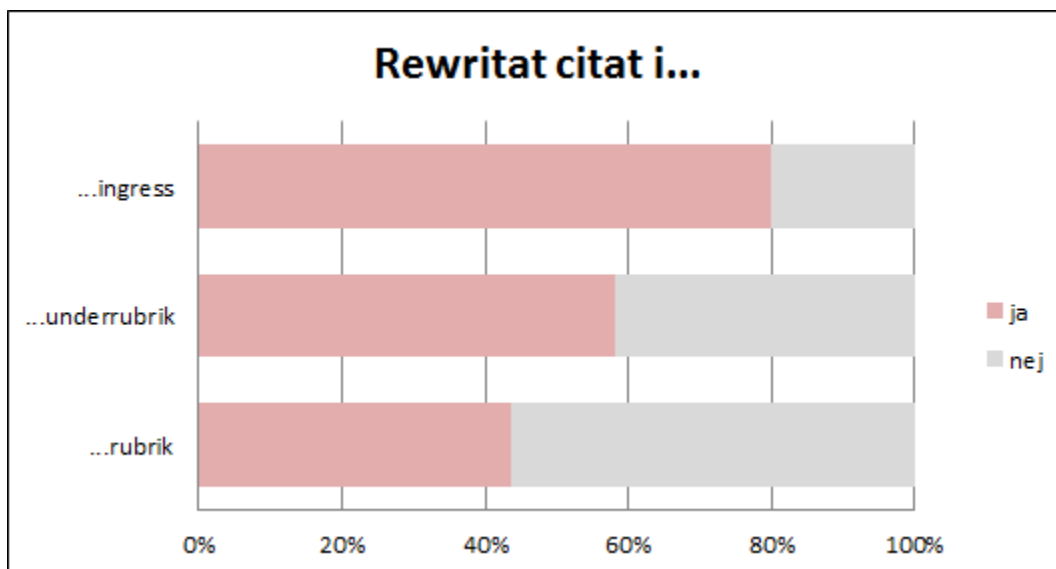
Vidare har vi undersökt hur stor del av hela artiklar som utgörs av rewritade citat. Som man kan se i figur 3 blev den vanligast förekommande variabeln *mindre än en tredjedel*. Det typiska är att cirka en tredjedel eller mindre av Sportbladets rewrites utgörs av lånade citat, tre av fyra artiklar håller sig däromkring. Anmärkningsvärt är dock att i var femte rewrite så utgör citaten mer än hälften av texten. I samtliga 23 artiklar som utgörs av mer än 50% lånade citat så finns det anledning att fundera över omfånget av citeringen.

Figur 3. n=115

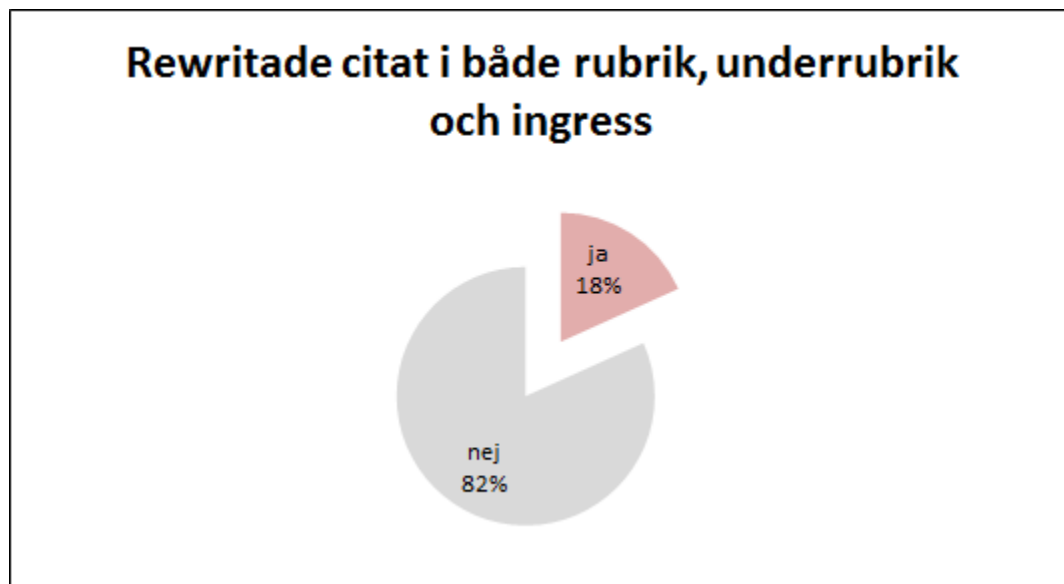
4.1.3 Lånade citat lockar till läsning

På journalistutbildningen får vi lära oss att alltid ha det viktigaste först i en nyhetsartikel. Om en artikel har en egen framställning eller bygger på fakta som är fria så är det rimligt att tänka sig att detta bör vara vinkeln på artikeln. Men om man istället använder sig av lånade citat i rubrik, underrubrik eller ingress kan det ses som att dessa citat är “grejen” med artikeln. Att man klickar på artikeln för att man lockas av citaten. Vi kan visa i figur 4 att det snarare är regel än undantag att rewritade citat används i såväl ingresser (80%) och underrubriker (58%), och att nästan hälften av texterna väljer att lyfta citatet hela vägen till rubriken (44%).

Figur 4. n=115

I figur 5 korskör vi resultaten från figur 4 och frågar oss: Hur många artiklar har lyft ett rewritat citat i både rubrik, underrubrik och ingress?

Figur 5. n=115

När vi frågade Jan Helin vad han tyckte om detta blev svaret:

“Jag har inget problem med det. Så länge det framgår var det citerat är ifrån tycker jag det kan vara helt okej.”

Resultaten kring antal citat och hur de används kan kopplas till teorier om kommersialisering. Mats Ots skriver att det finns en risk för att journalistisk nyhetsvärdering får stå tillbaka för en kommersiell nyhetsvärdering. Säljer det så är det en bra nyhet.⁵² Att 18% av Sportbladets rewrites sätter lånade citat i såväl rubrik, underrubrik och ingress tyder på att Sportbladet systematiskt använder sig av lånade citat för att locka till läsning.

4.1.4 Internationell fotboll i topp

Vår studie visar att 43% (50 artiklar) av Sportbladets rewrites under en vecka handlar om internationell fotboll. Detta går helt i linje med vår hypotes om att Sportbladet har stort fokus på internationella fotbollsnyheter. Det finns ett stort nyhetsflöde från utländska medier och svenska TV-sändningar att hämta nyheter i från. En skillnad mellan att göra en rewrite från Expressen och exempelvis brittiska tidningssajter är att man i det senare fallet åtminstone gör läsarna “tjänsten” att översätta texten till svenska. Vi visade Jan Helin siffrorna om internationell fotboll och han blev inte förvånad:

“Det finns ett extremt nyhetsflöde som läsarna är intresserade av. Det som Sportbladet lägger resurser på är väldigt mycket analys och fördjupningar av artiklar. Det där är nog ett

⁵² Ots. 2012:118

uttryck för att nyhetsbevakningen, att ta fram egna nyheter kring till exempel internationell fotboll, inte är huvudprio.”

4.2 Kvalitativ del

Nu är det dags att närma sig huvudfrågan: *Kan några av Sportbladets rewrites tänkas bryta mot upphovsrätten?* Här ska vi vara tydliga och poängtera att vi under kodningen av den kvalitativa undersökningen samtidigt gjorde en snabb bedömning av huruvida varje rewriterad artikel kunde tänkas vara föremål för närmare granskning utifrån upphovsrätten. De allra flesta var utformade enligt god sed och skulle förmodligen aldrig kunna misstänkas för ett brott. Men det intressanta är inte att visa att 98% följer lagen. Det intressanta är att titta närmare på de värsta exemplen, de som kan tänkas bryta mot upphovsrättslagen.

I denna del kommer vi ta upp tre exempel på rewrites som publicerades under veckan vi undersökt på Sportbladet. Vi ställer upp dem i en synoptisk uppställning. Vi tittar på bland annat disposition och språkdräkt (se exakta frågeställningar i metodkapitlet).

Vi börjar dock hela avsnittet med att göra en exakt likadan analys av de två artiklarna i Jas-fallet - en originaltext från Dagens Nyheter och en rewrite från Aftonbladet. Detta för att tydligt se vilka likheter och skillnader vi kan hitta mellan Jas-fallet och våra tre Sportbladet-exempel, då upphovsrättslagen inte räcker som ram för bedömning.

Vi påminner om vilka färger som används i jämförelsen mellan de olika texterna:

Gul färg = kopia

Rosa färg = omskrivet material

Vit färg = eget bidrag

Blå färg = kopia, men på annat ställe i texten

Vi har tvingats komprimera bilderna för att göra resultatredovisningen mer överskådlig. Texterna i exemplen kan därför bitvis vara svåra att läsa. Se bilagor (8.4) för läsvänliga uppställningar i full storlek.

4.2.1 Prejudicerande exempel

Detta känner vi till vid det här laget. Ett Jas-plan kraschar i Stockholm. Dagens Nyheter skriver en artikel som bygger på en exklusiv intervju med en kvinna som brännskadades när planet slog ner. Aftonbladet gör en rewrite som bygger på intervjun. Tre citat är lånade.

Original - DN	Rewrite - Aftonbladet	Länkande ord/formulering:	Original - DN	Rewrite - Aftonbladet	Länkande ord/formulering:
<p>"Jag kände att jag brann"</p> <p>Susanne Wikström listar sig förskräckt över Västerbrons svorda rådda, tittar på de svartbrända trälen och sedan ner på beghallen där Jas-planet bräskade en vinstag under Västerbrosvägen förs varit nya veckor sedan.</p> <p>– Åh fan, säger hon liksom om kinderna, var det så nära. Det trodde jag inte.</p> <p>En cyklist stannar till, tittar på henne och säger: Det var du som blev bränd, va? Sedan tar han egenans fram en kamera och börjar fotografera henne.</p> <p>Det är en vecka sedan Susanne Wikström fick lämna brännslädderdelningen på Karlavägen sjukhuset och kommer hem till lägenheten i Aspöskeden. Skadornas ursäkt är nästan läkta. Men ansen är Susanne kontur mot härsktet. Huden är grusig och ömradig, äggfransarna svadda och ögonbrynen på utsat. Men armar och händerna är tuffläggs och röda. Sen har emot börjar de blåsa.</p> <p>– Man känner sig som en ödda, säger hon. Jag ser mig själv i spegeln och känner inte igen mig.</p> <p>Gång på gång på gång har Susanne Wikström gått igenom vad som hände den där söndagen, men öcköcköckerna minns hon bara som fröna äggvick, som bildar i ett fotobarn: motorcykeln, flygplanet som kom rätt emot henne, känslan av att vara fastsuren och inte kunna röra sig, elden, smärter och tystnaden.</p> <p>– Det var som om hela staden var tyst.</p> <p>Susanne Wikström och hennes dotter Varja gick rakt fram på en till höger och till vänster över storsalen och sedan till ett rum som egentligen var ett kontor.</p> <p>– Det var en varm dag och jag gick och lägnade på att jag hade för mycket ölde på mig. När vi kom upp på bron såg vi planet på väg mot Slussen. Det är otäck, jag tyckte inte om det, sa Varja. Åsch, det bara låter högt, sa jag. Det känner säkert att hända något, sa Varja. Men låg av nu, sa jag.</p>	<p>Susanne Wikström</p> <p>Susanne Wikström, 31, brännslädder vid Jas-braschen i Stockholm. Nu berättar hon för första gången om svårskadorna på Västerbron som förändrade hennes liv.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Susanne Wikström ska ha varit på ett möte på ett kontor i ett rum som egentligen var ett kontor.</p> <p>– Det var en varm dag och jag gick och lägnade på att jag hade för mycket ölde på mig. När vi kom upp på bron såg vi planet på väg mot Slussen. Det är otäck, jag tyckte inte om det, sa Varja. Åsch, det bara låter högt, sa jag. Det känner säkert att hända något, sa Varja. Men låg av nu, sa jag.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>	<p>brunt, ropade Varja. Jag bara stök, för det gjorde så ont.</p> <p>Varja ropade Susannes svoraveten.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>– Sen blev man mamma ett tag, inspekterad i kompresser, säger hon.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>– Jag satt och slumrade, börste inte mitta kontrollen. Nu sover jag hela tiden. Sedan jag kom hem har jag fått vila med några timmars mellanrum. Jag blir så trött.</p> <p>Efter två veckor fick Susanne Wikström permis från sjukhuset från lördag till söndag.</p> <p>Pratare med planet</p> <p>Hon pratar härsktet mig och vi åkte över Västerbron. Vi svannade vid planken de byggd upp runt flygplanstaket och en muller med kript kom fram. När du inte så, sa hon. Jag började startfuta. Det är ju jag som blev bränd, snyffade jag, och han såg ut som om han skulle bita tungan av sig.</p> <p>Hemma i lägenheten står fortfarande tännvickter. Piloten Lars Rådeström har fört av sig och de har pratat länge. Det känns som om vi förstod varandra, säger Susanne. Hon har fått dröva från Saah och från pluggfilarna, de kritiska fraktvickerna som hamrade på Jas-planet i Linköping.</p> <p>– De räddade mig att begära lika högt skadestånd som de blivit dömda att betala.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>
<p>"Alla bara tittade"</p> <p>– Ja, så förde en ljudet som jag inte kan beskriva. Det var så högt, som om någon pressade in det i ens huvud. Jag såg inte planet men jag förstod att något var alldeles fel.</p> <p>– Sedan såg jag det. Det verkade komma rätt emot oss. Varja sprang, men jag stod kvar och kunde inte röra mig. Antagligen satte jag händerna för ansikten, jag vet inte, men sen kände jag att jag brann. Jag såg inte Varja och trodde att hon var död. Jag brinner, tänkte jag, det är lika bra jag brinner upp. Det var nå i tiden omkring mig och det var överligt tyst.</p> <p>– Så fick jag syn på Varja. Jag tror jag förstod att alla elden i häret med händerna. Jag såg röklet mot körbass och det var som om jag fört så förstod att jag kunde ta mig därifrån. Jag hoppade över det och Varja och jag sprang mot västerna.</p> <p>– Jag stök på hjälp men alla bara tittade. Jag sprang mot en tjej med barnvagn. Barn, nappflaska, vatten, så tänkte jag. Sedan stoppade jag en bit och så att jag nådde till sjukhus.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Fördömta släcka elden i häret</p> <p>Det är fyra veckor sedan det hände men i Susannes berättelse är det som om det inträffat nys.</p> <p>– Så fick jag syn på Varja. Jag tror jag förstod att alla elden i häret med händerna.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Hon berättar själv psykologen hon går till, hyras kommer som vanligt och mat ska köpas, säger hon. Största oron är att kinderna ska hitta till andra fröner under hennes berövan.</p> <p>Hon har gått ner fem kilo och råkar dubbel så mycket som tidigare.</p> <p>För några dagar sedan slängde Susanne Wikström alla mediciner, beslutet att ta sig igenom på egen hand. I går natt vaknade hon av en smäll någonstans i huvudet och kände genast parken komma.</p> <p>Klarar checken</p> <p>Hon bekänner sig över sin barna dotter, önskar att hon skulle se sin mamma bränd och pågärd. Hon hanterar på vad det betyder att Varja ventar alla sin stök så ovisst hon. Hon vill pågärd pågärd pågärd pågärd pågärd pågärd. Hon är 31 och önskar ett jobb. Lögen hon, önskar ett äppla.</p> <p>Under sjukvårningen ska jag gå på fritidsverksamhet och få inspiration. Och den 25 september börjar jag jobba halvtid igen. Det ska jag göra.</p> <p>Hon grider in sina sönderbrända, bränd armar med salva. Landagerar dem om hon mådde ha på sig något långärmat. Först om ett år till huden att hon solar igen. Det är ett bra tecken, säger hon. Det är ett bra tecken, säger hon. Det är ett bra tecken, säger hon.</p> <p>– Som det känns nu kommer jag aldrig att flyga igen.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>
<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Vid brofästet mötte vi en mo-pala och bad om eskort, men han trodde som alla andra i den stunden att det fanns hundrotals döda och skadade att ta hand om.</p> <p>Det har hon förklarats i ett långt brev, ett av många Susanne Wikström fått.</p> <p>– Vi kom in på akuten. Jag var vill ivert i anskotet och häret var bränd. Jag tyckte att alla bara tittade. Går när så, hon har ju</p>	<p>Susanne Wikström fick brännskador i armbåket, på händerna och underarmarna.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>– Det är konstigt att allt skulle se ut precis så här även om jag hade dött. Och på sjukhusarna hade det stått: "Minskade bara en dag i Jas-braschen".</p>	<p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p> <p>Varja</p> <p>Varja är Susannes dotter och är 10 år gammal.</p>	<p>Länkande ord/formulering:</p>

Vad är syftet med artikeln?

“Caset” talar ut - till DN

Eget bidrag

1. Inget eget bidrag.
2. Lånade citat stödjer inte ett eget bidrag, eftersom det inte finns något eget bidrag.

Disposition

Aftonbladets text är sammanfattande och komprimerad jämfört med originaltexten. Dispositionen är dock lika, det är en klassisk dramaturgi man använder sig av.

Språkdräkt

Förutom det som är direktkopierat finns inga identiska ord eller uttryck. Aftonbladet använder sig till stor del av egna ord.

Urval

Aftonbladet har valt bort mycket. DN:s artikel är på 7203 tecken - Aftonbladets artikel på bara 2372 tecken. Det kopierade materialet är 510 tecken

Analys - domen

Det som fällde Aftonbladets text var att rätten ansåg att det inte fanns ett allmänt informationsintresse kring de exakta citat som fanns i DN:s text. Därför borde Aftonbladet ha refererat istället. Vidare säger domen att Aftonbladets reporter Carl Sommerholt ansågs ha *“utnyttjat vissa väsentliga och representativa delar av artikeln på ett sätt som inte överensstämmer med god sed”*. Genom att läsa domen förstår vi att det rätten inte anser vara god sed är att Aftonbladet saknade en egen framställning utan hämtade allt i sin text från DN:s artikel.

4.2.2 Exempel 1 - 25/3

SVT skriver en text om kritiken mot den officiella trailern för U18-VM i hockey för damer. Texten publiceras på svt.se den 25 mars. Samma dag publicerar Sportbladet en i långa stycken liknande text, där ett långt citat är taget från originaltexten på svt.se. I övrigt finns många likheter texterna emellan – ingresserna är till exempel närmast identiska.

Original - SVT	Rewrite - Sportbladet	Liknande ord/formuleringar
<p>Smink-trailer för VM får kritik En officiell trailer för damernas U18-VM visar en ung lättklädd kvinna som sminkar sig innan hon förvandlas till en hockeyspelare. En trailer som får kritik från svenskt håll;</p> <p>"Det skickar enligt mig helt fel signaler" skriver Erika Holst på det svenska hockeyförbundet till SVT Sport.</p>	<p>Kritiken: "Skickar helt fel signaler" En ung lättklädd kvinna som sminkar sig innan hon förvandlas till hockeyspelare. Den officiella trailern för damernas U18-VM får kritik från svenskt håll.</p> <p>"Det skickar enligt mig helt fel signaler", skriver Erika Holst på svenska hockeyförbundet till SVT.</p>	<p>Ung lättklädd kvinna</p> <p>Förvandlas</p> <p>"Får kritik från svenskt håll"</p>
<p>Till damernas U18-VM i Budapest har en officiell trailer för turneringen producerats av Ungerns ishockeyförbund.</p>	<p>Trailern till U18-VM i Budapest har producerats av Ungerns ishockeyförbund och är godkänd av internationella ishockeyförbundet.</p>	
<p>I den sminkar en ung och lättklädd kvinna sig framför spegeln och gör sig i ordning till vad som verkar vara en fest. Halvvägs in i trailern har kvinnan plötsligt hockeyutrustning på sig och laddar inför match.</p>	<p>Men i början av klippet är det svårt att tro att det handlar om hockey. En ung, lättklädd kvinna sminkar och speglar sig - innan hon efter 13 sekunder förvandlas till en hockeyspelare.</p>	
<p>"Skickar helt fel signaler" Trailern är godkänd av internationella ishockeyförbundet men Erika Holst, utvecklingsansvarig för damhockeyn på Sveriges ishockeyförbund, är kritisk.</p>	<p>"Överflödiga" Förra Damkronor-stjärnan Erika Holst, som numera jobbar på svenska ishockeyförbundet, skriver i ett mejl till SVT vad hon tycker om trailern.</p>	
<p>"Jag tycker att de första 13 sekunderna i trailern är helt överflödiga/onödiga och tycker inte om hur tjejhockeyn/tjejhockeyspelare framställs där. Det skickar enligt mig helt fel signaler, och jag skulle önska att man fokuserade på den sportsliga prestationen i stället", skriver Holst i ett mejl till SVT Sport och fortsätter:</p> <p>"Det jag kan garantera är att en sådan här trailer aldrig skulle vara aktuell om mästerskapet arrangerades i Sverige och organiserades av Svenska Ishockeyförbundet".</p>	<p>"Jag tycker att de första 13 sekunderna i trailern är helt överflödiga/onödiga och tycker inte om hur tjejhockeyn/tjejhockeyspelare framställs där. Det skickar enligt mig helt fel signaler, och jag skulle önska att man fokuserade på den sportsliga prestationen i stället. Det jag kan garantera är att en sådan här trailer aldrig skulle vara aktuell om mästerskapet arrangerades i Sverige och organiserades av Svenska Ishockeyförbundet".</p>	
<p>Inte första mästerskapet i blåsväder Det är inte första gången ett dammästerskap hamnat i blåsväder. Sent förra året rapporterade SVT Sport om hur innebandy-VM i Tjeckien arrangerade en skönhetstävling bland de tjeckiska spelarna. Några dagar senare rapporterades om en bild på Internationella innebandyförbundets Facebooksida där man frågade om spelaren på bilden såg bättre ut framifrån eller bakifrån.</p>	<p>Så har Sverige spelat Sveriges U18 inledde turneringen med att besegra Ungern med 5-1, men förlorade sedan med samma siffror mot Ryssland. I morgon väntar USA.</p>	

Vad är syftet med artikeln?

Trailern får kritik. Kritiken har framförts till SVT.

Eget bidrag

1. Det egna bidraget består av en kort sammanfattning längst ner om hur Sverige inlett VM-turneringen.
2. De lånade citaten hänvisar på inget sätt till det egna bidraget.

Disposition

Sportbladets disposition av sin text är i princip identisk med SVT:s disposition.

Språkdräkt

Utöver de direkt kopierade citaten finns det på tre ställen i texten ord eller meningar som är identiska. Uttrycken är så pass speciella att det är orimligt att tro att det skulle vara en slump.

Urval

Sportbladet har valt bort ett sista stycke i SVT:s text. SVT:s text är 1719 tecken - Sportbladets text är 1359 tecken varav kopierat material 588 tecken.

Analys

Sportbladets disposition, språkdräkt och urval är väldigt lika SVT:s. De lånade citaten styrker inget eget bidrag. Sportbladet skulle kunna hävda att det finns ett allmänt informationsintresse att visa upp Erika Holts brevutdrag i sin helhet snarare än att referera. De skulle också kunna hävda att sminktrailern är fakta som det inte går att ha upphovsrätt på. Men varför använder man då samma disposition, meningsuppbyggnad och till och med samma ord för att förklara händelsen?

4.2.3 Exempel 2 - 27/3

AIK-spelaren Kennedy Igoboanike har beviljats svenskt medborgarskap. SVT skriver en artikel på svt.se där de intervjuat såväl Igoboanike som hans agent Innocent Okeke. Samma dag gör Sportbladet en artikel på samma nyhet, där de rewriter fyra citat ur SVT:s artikel.

Original - SVT	Rewrite - Sportbladet	Liknande ord/ formuleringar
<p>AIK-stjärnan öppnar för landslaget AIK:s Kennedy Igboanike fick idag besked om ett beviljat svenskt medborgarskap. Nu är spel med det svenska landslaget en möjlighet.</p> <p>– Jag är väldigt öppen för spel, både i Sverige och Nigeria. Får jag någonsin frågan ska jag bestämma mig för vilket landslag det blir. Men nu är det fokus på AIK, säger han till SVT Sport.</p>	<p>Skyttekungen kan spela för Sverige <i>Igboanike nu svensk medborgare: Är öppen för spel</i> Är du sugen på en vindsnabb allsvensk skyttekung, Erik Hamrén? Kennedy Igboanike blev på torsdagen svensk medborgare och vill spela för "blågult".</p> <p>– Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger Igboanike till SVT.</p>	
<p>I landslaget är det tunt bakom Zlatan Ibrahimovic. Johan Elmander har måltorka i Norwich, Marcus Berg har inte lyckats fullt ut i Blågult, och Tobias Hysén har lämnat för spel i den svårbedömda kinesiska ligan. Ola Toivonen har det nu lossnat för i Rennes, efter en längre tids petning i PSV.</p> <p>Kanske kan då AIK:s Kennedy Igboanike bli ett namn för Erik Hamrén att testa. 14 mål i allsvenskan förra säsongen imponerar, och nu har han alltså fått sitt svenska medborgarskap beviljat. Han har tidigare spelat med Nigerias U21-landslag, men aldrig med A-landslaget. Därmed kan han spela med Sveriges A-landslag, om han blir uttagen.</p> <p>– Jag kom hit när jag var 17 år. Nu är jag 25. Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger han.</p>	<p>Efter att ha blivit utfryst i Djurgården gick Kennedy Igboanike inför den förra säsongen till AIK. Där slutade 25-åringen tvåa, tillsammans med IFK Göteborgs Tobias Hysén, i den allsvenska skytteligan förra säsongen på 14 mål. Imad Khalili vann den på 15. Nu vill 25-åringen göra svensk landslagsdebut.</p> <p>"Öppen för båda landslagen" Igboanike blev på torsdagen svensk medborgare och kan nu representera Erik Hamréns landslag.</p> <p>– Jag kom hit när jag var 17 år. Nu är jag 25. Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger AIK-anfallaren till SVT.</p> <p>– Jag är väldigt öppen för spel, både i Sverige och Nigeria. Får jag någonsin frågan ska jag bestämma mig för vilket landslag det blir. Men nu är det fokus på AIK, säger han till SVT Sport.</p>	
<p>I och med det svenska medborgarskapet blir det dessutom lättare för anfallaren att gå till en klubb utomlands. I flera ligor finns maxkvoter för antalet utländska spelare i matchtruppen, men som EU-medborgare kommer man runt det. Men fokuset just nu är att prestera i AIK, berättar agenten.</p> <p>– Målet vi satt upp är att förbättra fjolårets prestation. Strävan är att utvecklas. Gör mer mål, assist. Sen får vi se. Framgångar föder framgångar. Men ingenting kommer gratis. Även med ett svenskt pass handlar det om att göra det bra, säger agenten Innocent Okeke till SVT Sport.</p>	<p>"Strävan är att utvecklas" Tobias Hysén var svensk landslagsman innan 32-åringen lämnade allsvenskan för spel i Kina i vintras och nu hoppas Igboanike få chansen av Hamrén. Det svenska passet underlättar också om anfallaren vill lämna allsvenskan för en större europeisk liga.</p> <p>– Målet vi satt upp är att förbättra fjolårets prestation. Strävan är att utvecklas. Gör mer mål, assist. Sen får vi se. Framgångar föder framgångar. Men ingenting kommer gratis. Även med ett svenskt pass handlar det om att göra det bra, säger agenten Innocent Okeke.</p>	
<p>Kennedy, vad är målet med säsongen? – Det är att prestera i AIK. Jag ska göra mycket mål, och det är bara SM-guld som gäller, säger han.</p>		

Syftet med artikeln

Syftet med artikeln är att berätta att Kennedy Igboananike blivit svensk medborgare och nu kan spela för Sveriges landslag. En faktabaserad vinkel som hade kunnat vara en nyhet även utan citaten från SVT:s intervju.

Eget bidrag

1. Sportbladet bidrar med en faktabaserad bakgrund och kontext där man jämför honom med andra spelare i Allsvenskan. SVT:s kontext skiljer sig något.
2. Citaten stödjer den faktabaserade framställningen, som får ses som egen. Man skulle kunna hävda att citaten finns med i lojalt syfte.

Disposition

Dispositionen skiljer sig mellan Sportbladet och SVT:s artikel. Såväl ingress som inledning är annorlunda och citaten kommer i olika ordning.

Språkdräkt

Bortsett från de inlånade citaten finns ingen likhet i språket mellan Sportbladets och SVT:s text.

Urval

SVT:s text är 1805 tecken. Sportbladets text är 1619 tecken varav kopierat material 572 tecken.

Analys

I den här texten kan citaten ses som ett hjälpmedel för en egen framställning. Här blir det problematiskt, eftersom citaten avser att belysa en faktabaserad nyhet. Även om den nyheten är rewritad så är fakta fria. I det avseendet får vi nog medge att denna text skulle vara svår att få fälld. Frågan är i hur stor omfattning man får lov att citera? Lagen säger att man bara får citera i den omfattning som motiveras av ändamålet. Att bedöma var gränsen går är oerhört svårt. Det enda vi kan konstatera är att en tredjedel av texten är direkt kopierat material. De lånade citaten används i både underrubrik och ingress.

4.2.4 Exempel 3 – 20/3

Markus Näslund slutar som general manager för Modo. I en intervju med SVT talar han ut om avhoppet. Samma kväll rewriter Sportbladet stora delar av intervjun. Sportbladet tar sex citat från SVT. Vi tittar närmare på denna text på grund av att citaten är både långa och många.

Original – SVT	Rewrite - Sportbladet	Liknande ord/ formuleringar		
<p>Näslund: "Det blev inte så lyckat" Modos satsning med legendären Markus Näslund som General Manager blev aldrig någon succé. Nu hoppar han av uppdraget.</p> <p>Anledningen: klubben har blivit för dyr att hålla gula rånare - vil göra stora vinningar som svartnar hans egna investeringar.</p> <p>– Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig och här skulle jag vilja ha mer resurser. Bland har jag värvat spelare som jag inte ens sett spela, gått på statistik och där vill jag aldrig mer hamna, berättar han.</p> <p>Enligt uppgifter till SVT Sport har Näslund dessutom tagit pengar ur egen ficka för att ta hem vissa värvningar under sin tid som GM.</p> <p>– Det där kommer jag naturligtvis inte kommentera.</p> <p>Han vill inte kritisera organisationen för mycket. Samtidigt så är han glad för vad så saker som han definitivt inte är nöjd med och båda hänger också av en hösttjele troja.</p> <p>Den första handlar om scoutingen.</p> <p>– Svensk hockey är dåligt i det här avseendet. Samtidigt är det väldigt komplicerat att värva spelare från Nordamerika. Det kan vara en bra spelare, men som person kanske han inte passar in. Jag tror också det handlar om starten. För en spelare en dålig start i en ny klubb så kan det bli svårt att ta sig ur den svackan.</p> <p>"Trött på diskussionen om Mensick" Mensick är en amerikansk spelare som spelat med Peter Forsberg och som han själv hade sett spela. En spelare som dominerat i AHL, men som var borta i SHL.</p> <p>– Här var inte välbehånen när han kom hit. Samtidigt så är det en slösig spelare. Med en bra start kanske han hade blivit en lyckad värvning.</p>	<p>Näslund: "Där vill jag aldrig mer hamna" Pratar ut efter avhoppet Han hoppade av som general manager för Modo. Nu pratar Markus Näslund ut om avslöjandena – och delar samtidigt ut kritik. – Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig, säger han till SVT Sport.</p> <p>För en dryg vecka sedan avslöjade Sportbladet att Markus Näslund hoppat av som general manager. Dagen efter bekräftade 40-åringen. – Ett stort och svårt beslut och jag kan inte direkt peka på en huvudsaklig orsak till att jag väljer att hoppa av, sa han då.</p> <p>"Värvat spelare som jag inte ens sett" SVT Sport har gjort en lång intervju med Näslund där han pratar om situationen i Modo. Resurserna till scoutingen inte varit tillräckligt stora resurser för att göra bra värvningar som det ska vara.</p> <p>– Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig och här skulle jag vilja ha mer resurser. Bland har jag värvat spelare som jag inte ens sett spela, gått på statistik och där vill jag aldrig mer hamna, säger Näslund till SVT Sport.</p> <p>Enligt 40-åringen är det dock inte bara Modo som har problem med scouting, utan det gäller även svensk hockey överlag.</p> <p>– Svensk hockey är dåligt i det här avseendet. Samtidigt är det väldigt komplicerat att värva spelare från Nordamerika. Det kan vara en bra spelare, men som person kanske han inte passar in. Jag tror också det handlar om starten. För en spelare en dålig start i en ny klubb så kan det bli svårt att ta sig ur den svackan, säger Näslund.</p> <p>"Vi har inte lyckats" Modo har inte lyckats värvna en enda spelare som spelat i NHL. Det är ett stort och svårt beslut som inte ska göras utan ett bra samarbete.</p>	<p>Liknande ord/ formuleringar</p>	<p>Näslund har fått ta emot en hel del kritik för den här avslöjandet. – Jag är så trött på diskussionen om Mensick. Men är det ändå en spelare som alla ändå köper offensivt och som vi betalar för det? – Gör vi? Jag kan säga såhär om den saken. När jag läser vilka summor det handlar om i utdragarna så börjar jag skratta. Det är lite konstigt nästan. För att köpa det här en gång för alla. Nordamerikanerna är billigare än en 20-påningsoperare i SHL, många gånger.</p> <p>Det avslöjandet har inte utspelat sig som jag hade tänkt. – Så är det. Vi har inte lyckats få till spelare som producerar och det är svårt för mig att klara.</p> <p>"Inte blivit helt lyckat" Det skulle ju bli en satsning där dina och Poppas resurser skulle bidra till succé – har ser du på det med förståelse? – Det har inte blivit helt lyckat, men tror mig vi har lyckats få till spelare från andra SHL-klubbar också men inte lyckats av alla anledningar.</p> <p>Näslund kan trots de snaga resultaten, sett till kravbilden ändå känna stolhet för vissa saker som han nämner efter sig.</p> <p>– Interaktioner som är kärna och vi har fått fram duktiga spelare som jag hoppas vi får behålla och bygga vidare på. Här kan det bli bra på värd. Samtidigt ska man ha klart för sig, det är en sak att leverera och vara en spelare som tränarna vänder sig till varje dag och en helt annan att komma in utan en kravbild och där allting är en bonus. Jag hoppas våra juniorer tar det steget så småningom.</p> <p>En annan sak som han är nöjd med är mentaliteten som han infört i klubben. – Det rullade på lite i samma hjulstätt när jag kom in här och ingen ifrågasatte egentligen varför man gör såhär. Nu känner jag att vi tillsammans med Uffe Samuelsson gick i bränslen för hur det ska vara. Kravbilden ökade och det hoppas jag lever vidare även nu när jag tar över är sådär.</p>	<p>En hel del kritik</p> <p>Satsningen mot Nordamerika</p> <p>Nöjd med mentaliteten han infört i klubben</p>
<p>"Kommer finnas som bollplank" Vad ska du göra nu? – Jag vet inte riktigt. Jag hejar på Modo och kommer finnas som bollplank, men först och främst så ska jag lämna över ansvaret till vår näste GM.</p> <p>Vem är näst? – Det är inte klart men jag har sagt mitt och vad jag tycker i frågan.</p> <p>Vad finns i Modo idag om vi talar på gruppen? – Tuffhet framförallt. Där kanske vi kan hitta någon som bidrar mer.</p> <p>Vad är du mest nöjd med under säsongen? – Vårt målvaktspel. Hela den organisationen med Maciej är kärna. Ulfis Ullmark är ju givetvis en spelare som vi försöker göra allt för att behålla. Men det blev svårt, han är kanske den mest värdefulla i Sverige just nu.</p>	<p>"Kommer finnas som bollplank" Vad ska du göra nu? – Jag vet inte riktigt. Jag hejar på Modo och kommer finnas som bollplank, men först och främst så ska jag lämna över ansvaret till vår näste GM.</p> <p>Vem är näst? – Det är inte klart men jag har sagt mitt och vad jag tycker i frågan.</p> <p>Vad finns i Modo idag om vi talar på gruppen? – Tuffhet framförallt. Där kanske vi kan hitta någon som bidrar mer.</p> <p>Vad är du mest nöjd med under säsongen? – Vårt målvaktspel. Hela den organisationen med Maciej är kärna. Ulfis Ullmark är ju givetvis en spelare som vi försöker göra allt för att behålla. Men det blev svårt, han är kanske den mest värdefulla i Sverige just nu.</p>	<p>uppskattad</p>	<p>"Kommer finnas som bollplank" Vad ska du göra nu? – Jag vet inte riktigt. Jag hejar på Modo och kommer finnas som bollplank, men först och främst så ska jag lämna över ansvaret till vår näste GM.</p> <p>Vem är näst? – Det är inte klart men jag har sagt mitt och vad jag tycker i frågan.</p> <p>Vad finns i Modo idag om vi talar på gruppen? – Tuffhet framförallt. Där kanske vi kan hitta någon som bidrar mer.</p> <p>Vad är du mest nöjd med under säsongen? – Vårt målvaktspel. Hela den organisationen med Maciej är kärna. Ulfis Ullmark är ju givetvis en spelare som vi försöker göra allt för att behålla. Men det blev svårt, han är kanske den mest värdefulla i Sverige just nu.</p>	<p>En hel del kritik</p> <p>Satsningen mot Nordamerika</p> <p>Nöjd med mentaliteten han infört i klubben</p>

Vad är syftet med artikeln?

Näslund talar ut - till SVT.

Eget bidrag

1. Det egna bidraget består av en kort contextualisering där Sportbladet konstaterar att artikeln är en uppföljning på tidigare avslöjanden som de själva gjort. I det egna bidraget finns ett citat som Näslund tidigare sagt till Sportbladet.

2. Sportbladet skulle kunna hävda att alla citat stödjer det egna bidraget, eftersom de tidigare gjort avslöjandet. Till den nya artikeln har dock inte Sportbladet bidragit med något nytt. Som vi ser det stödjer de lånade citaten inte det egna bidraget i just den här artikeln.

Disposition

Sportbladet har gjort en sammanfattning av en längre text som publicerats på SVT. Bortser man från inledningen, där det egna bidraget finns, så är dispositionen identisk. Dramaturgin är densamma, men innehållet har komprimerats, precis som i Jas-fallet.

Språkdräkt

På fyra ställen har Sportbladet lånat ord eller uttryck som tydligt är direkt tagna från texten och hade kunnat skrivas på annat sätt. Uttrycken är så pass speciella att det är orimligt att tro att det skulle vara en slump.

Urval

SVT:s text är 4071 tecken. Sportbladets text är 2565. Det kopierade materialet i Sportbladets text uppgår till 1287 tecken.

Analys

Mycket i den här texten påminner om Jas-fallet. Det finns knappt något eget bidrag och syftet med artikeln är att en person "talar ut" till en reporter på en annan redaktion. De delar som inte är direkta citat är referat av samtalet, därför bör man ställa sig frågan varför citaten behövs. Eftersom det inte finns någon egen framställning måste det vara för att ge texten mer liv. Det finns uppenbara "stölder" av ord- och uttrycksval som härstammar från SVT:s reporters individuella utformning av texten.

4.3 Sammanfattning av samtliga resultat

Det mest anmärkningsvärda i vår kvantitativa studie är att var tredje nyhet på Sportbladet är en rewrite och att Sportbladet i var fjärde rewritad artikel bryter mot sin egen policy om antalet lånade citat. I knappt var femte rewrite använder man lånade citat i rubrik, underrubrik och ingress.

Vår kvalitativa studie har visat att Sportbladet med stor sannolikhet bryter mot upphovsrätten med vissa av sina rewrites. Alla tre exempel har stora likheter med texten som tidigare fällts för upphovsrättsbrott. I fråga om andel kopierat material är våra exempel värre än Jas-fallet, särskilt exempel 1 och 3. I Aftonbladets artikel om Jas-fallet var 510 av 2372 tecken kopierade, att jämföras med exempel 1 som hade 588 av 1359 kopierade tecken.

Texterna har i stor grad haft samma disposition som originaltexterna - något som i och för sig kan förklaras med att många journalistiska texter följer en viss typ av disposition och dramaturgi. Vidare kan vi visa att språkdräkterna på några ställen är så pass lika originaltexterna att det måste bli fråga om efterbildning. Det så viktiga egna bidraget saknas i såväl det prejudicerande exemplet som i exempel 1 och 3. Att sammanfatta en kvalitativ studie med siffror är inte

optimalt, men bör ändå ses som belägg för våra resultat. Vi har här i tabellen nedan bortsett från disposition och eget bidrag då det är svårt att redovisa den analysen med siffror.

	Andel av texten som utgörs av lånade citat	Lånade ord/formuleringar
Jas-fallet	22%	0
Exempel 1	43%	3
Exempel 2	35%	0
Exempel 3	50%	4

Figur 6. Här ställer vi våra tre exempel mot det prejudicerade Jas-fallet. Vi jämför "andel av texten som utgörs av lånade citat" samt "lånade ord/formuleringar".

Siffrorna är tydliga. Om Jas-fallet fälldes i domstol 1996 och lagarna inte har ändrats sedan dess så skulle exempel 1 och 3 med största sannolikhet fällas i en domstol idag.

När vi intervjuade Jan Helin visade vi honom exempel 1 - "Sminktrailern". Han erkände då omgående att Sportbladets artikel var för lik:

"Den här tycker jag är alldeles för lik, det här är ett plagiat."

5. Diskussion

Idén till uppsatsen föddes efter egna iakttagelser. Vi frågade oss: *Är det inte så att medier snor väldigt mycket av varandra i dagens nätjournalistik?* Genom att titta på rewrites ur ett upphovsrättsligt perspektiv har vi äntrat en värld som är allt annat än tydlig. Till att börja med så kräver upphovsrättslagen kunskap och tolkning, och de prejudicerande fall som finns ligger 10-20 år tillbaka i tiden. För de flesta av dessa fall gällde inte samma ekonomiska förutsättningar som gäller idag. Lägg därtill vad digitaliseringen inneburit för journalistikens spelregler.

I det här kapitlet diskuterar vi möjliga förklaringar till att Sportbladet bryter mot upphovsrätten, varför lagbrotten inte går till domstol, och hur framtiden kan se ut. Vi diskuterar utifrån teorier och egna tankar. Till vår hjälp har vi intervjun med Jan Helin, publisher på Aftonbladet. Han har dessutom fört diskussionen vidare till sin podcast, som han gör tillsammans med chefredaktören på Expressen, Thomas Mattsson.

5.1 Förklaringar - varför är det så här?

Jan Helin pratar om två förklaringar till att Sportbladet bryter mot upphovsrätten: hastigheten och gratisnyheterna.

Hastigheten kan ses som ett uttryck för de teorier som vi tagit upp; dels en digitaliserad journalistik, dels en ekonomiskt pressad verklighet för journalister. Hastigheten i nyhetsrapporteringen gör att fenomenet rewrite får en helt ny betydelse, i jämförelse med innan internet. När Jas-fallet diskuterades låg nyheter "stilla" i 24 timmar - tills nästa tidning kom ut. Radikala förändringar i tekniken kan också innebära radikala förändringar inom journalistiken, som Michael Karlsson skriver i *Medierna och demokratin*⁵³.

"Idag är det ju så att ingen media är exklusiv om nån nyhet i mer än 7-8 minuter. Sen sprids det överallt. Var går gränsen för upphovsrätten när du ska återge nyheten som ett annan media har? I hastigheten så finns det idag ett slarv på redaktioner, och min egen inte minst, där man glömmer vad en rewrite syftar till. Man använder för mycket av ursprunget och gör sig mer eller mindre skyldig till att plagiera artikeln." - Jan Helin

5.1.1 Förändrade ideal

I vår teoridel var vi inne på Michael Karlssons frågeställning i *Medierna och demokratin* om huruvida journalisternas normer och ideal ändrats i takt med digitaliseringen. I intervjun med Jan Helin nämner han att synen på upphovsrätten kan ha förändrats sedan 90-talet:

"Jag tror att själva urkunden och vad som är upphovsrättskyddat har fadat för många unga journalister, jämfört med om jag kollar på domen från 90-talet. Då blev det mer flagrant.

⁵³ Karlsson. 2012:100

Idag är man mer van med att innehåll flyter, men jag tror det är en viktig uppgift för journalistiken att hålla rätt på upphovsrätten trots detta.”

Helin pratar om unga journalisters okunskap kring lagen, och om innehåll som flyter. När allt ändå är gratis - vad är det då för fel att skriva av, så länge man länkar? Helin tror att det hade varit hårdare åtgärder mot en rewrite som hade en artikel bakom betalvägg som originalkälla. Detta synsätt på upphovsrätten kan även kopplas till journalisten Michelle Manafys artikel om att digitalt innehåll inte tar upphovsrättslagarna på samma allvar som vid journalistik i papperstidningar.

Michael Karlsson menar i sin avhandling om nätjournalistik från 2006 att just nätjournalistikens praktik kan komma att glida allt längre ifrån de traditionella journalistiska idealen. Huvudfrågan är då hur man ska ställa sig till klyftan mellan ideal och verklighet.⁵⁴ Tydligt är att en praxis som glider allt längre ifrån idealen är problematisk. Vi påminner om Kerstin Ahlbergs ord om detta:

“Praxis i branschen kan vara dålig upphovsrättsligt sett, och då blir den inte bättre av att den är allmänt utbredd.”⁵⁵

Vi kan konstatera genom vår undersökning att upphovsrättsideal och journalistverklighet just nu ligger ganska långt ifrån varandra, och att det skett en förändring de senaste åren. Något som också Thomas Mattsson bekräftar i podcasten *Mattson och Helin*:

“Så som medierna förhåller sig till varandra - det är inte att bokstavligen följa HD:s riktlinjer från 1996”.

5.1.2 “Hur glad skulle du bli om ingen vågade sprida vidare ett scoop?”

Vi lever i en “delningskultur” där text, bild och ljud ständigt delas på sociala medier. Och journalister och tidningar vill bli citerade när de har en bra nyhet. På det sättet råder en outtalad överenskommelse om att tidningar har rätt att citera varandra, även om det skulle strida mot upphovsrätten. Det menar iallafall Jan Helin.

“Skulle upphovsrättsprincipen gälla stenhårt, hur glad skulle du bli då om du har en nyhet som ingen vågar citera och ingen vågar sprida vidare? Jag ska nu förhålla mig ödmjukt - men är det verkligen så att du vill vara Dagens Nyheter och ha ungefär en femtedel av Aftonbladets räckvidd online, och du vill då inte att Aftonbladet berättar att du gjort ett stort scoop?”

⁵⁴ Karlsson. 2006:204

⁵⁵ Ahlberg. 2008:123

Helins resonemang kan möjligen en del andra journalister och ansvariga utgivare gå med på. Men härifrån börjar diskussionen om vem som har rätt till läsarna. Är det den som skrivit artikeln från början eller den som i princip skrivit av artikeln? Finns det någon poäng att gå till ursprungsartikeln när Sportbladet samlar det bästa från svenska och utländska nyheter på sin sajt? Helin medger att det finns en möjlighet att publiken läser artikeln på Sportbladet istället för att klicka på länken till ursprungsartikeln, men menar att även den andra tidningen kan öka sin trafik genom Sportbladets länkning. Detta menar Helin är en av anledningarna till att tidningar inte oavbrutet stämmer varandra för upphovsrättsintrång.

5.2 Varför går inte Sportbladets plagierade rewrites till domstol?

Om nu lagen bryts - varför vidtas inga åtgärder? Varför reagerar inte tidningar, varför tas det inte till domstol? Helin är inne på det - det handlar om att väga fördelar med att bli rewriterad mot nackdelarna. Men vi ställde även följande fråga till Expressens chefredaktör Thomas Mattsson: *Hur hade Expressen svarat om Aftonbladet hade stämt dem för upphovsrättsbrott på en rewrite?* Mattsson besvarade frågan i podcasten med att han skulle kontra med visa upp liknande rewrite-övertramp som Aftonbladet gjort. Med ett tillägg:

“Upphovsrätt är ju en sak, men det finns också nåt som heter sedvanerätt. Man pratar om sedvanerätt tidningar emellan. Så jag tror att vi hade försökt svara på det sättet. Men om ni hade stått fast vid att stämma oss så vet jag inte vad vi hade tagit för nästa steg.”

Samma sedvanerätt som Thomas Mattsson hänvisar till försökte även tidningen M2:s chefredaktör Mats Svegfors försvara sig med i rättegången mot Hanne Kjöllner. Men rätten menade att det inte var en godtagbar ursäkt. Man skrev i domen att kravet på god sed finns till för att *“främja en sedvanebildning på områden där god sed inte stadgat sig”*.⁵⁶

Kontentan av resonemanget är att det råder en sorts journalistikens terrorbalans där mediehusen i teorin skulle kunna stämma varandra varje vecka, men där man avstår med risk för att själva ställas till svars.

5.3 Framtiden

Det måste vara ett problem för journalistiken att praxis inte överensstämmer med lagen. Så vad gör vi åt det? Riskerar upphovsrätten, åtminstone i vissa avseenden, att dö?

Knappast, om man lyssnar på Kerstin Ahlberg. Digitaliseringen innebär enorma utmaningar - men det är inte död som hotar upphovsrätten utan snarare en försvagning. Ahlberg skriver att: *“...varenda journalist är med och avgör åt vilket håll utvecklingen ska gå. Det är bara att bestämma sig”*.

⁵⁶ “M2-domen”, tingsrätt. Dom i mål nr T118-01

Aftonbladet är Sveriges största nyhetstidning på nätet. Vad de bestämmer sig för bör rimligen kunna påverka åt vilket håll utvecklingen ska gå. Som vi nämnde i resultatavsnittet så säger Jan Helin att Aftonbladet, strax efter att vår undersökning gjordes, infört en ny policy för rewrites.

Kontentan av Helins argumentation är:

- var åter återhållsam med att återge artikeln
- skriv kort och stramt
- absolut max 3 citat

“Då håller man sig inom någon slags praxis. Vi har slarvat med det - vi har nu ett arbete när vi ska bli bättre.” säger Helin.

Journalistiken förändras ständigt - och speciellt i den digitala nätjournalistiken. Bara framtiden kan utvisa vad som händer med upphovsrättslagen. Det är i slutändan upp till varje journalist att ta frågan på allvar. *Det är bara att bestämma sig.*

5.4 Förslag på fortsatt forskning

Vår studie har bara skrapat på ytan till ett område som är relativt outforskat. Få studier finns kring ämnet, och vi har några exempel på uppföljningar och liknande studier som skulle kunna göras.

- Jämförelse mellan flera olika medier när det gäller sportjournalistik. Hur ser rewrites ut hos SVT, DN, GP?
- Jämförelse mellan papperstidning och nättidning. Skiljer sig rewrite-tänkandet?
- Jämförelse mellan olika områden. Nyheter, nöjen, sport.
- Jämförelse över tid. Hur såg det ut för 10 år sedan?
- Intervjustudier med chefredaktörer. Policys kring rewrites och tankar kring upphovsrätt.
- Intervjustudier med journalister om rewrites och upphovsrätt.
- Fokus på skillnaden mellan ideal och praxis.

6. Slutsatser

Här sammanfattar vi våra resultat utifrån de forskningsfrågor vi ställde på förhand.

Hur stor andel av Sportbladets nyheter på nätet består av rewrites och vad karaktäriserar dessa?

Cirka var tredje nyhet bestod av rewrites under vår mätvecka. Det som karaktäriserar dessa är att de överlag ligger nära Sportbladets nya policy om max tre lånade citat, men en stor andel av artiklarna lånar mer. Var fjärde rewrite innehöll fem citat eller fler. Knappt var femte artikel lyfte upp de lånade citaten i rubrik, underrubrik och ingress. Var femte artikel bestod till hälften eller mer av lånade citat.

Kan Sportbladets rewrites på nätet tänkas bryta mot upphovsrättslagen?

Ur ett strikt juridiskt perspektiv kan vi inte säga att lagen bryts. Däremot kan vi utifrån vår studie säga att: Ja, två av de rewriterade artiklarna i vår studie kan tänkas bryta mot upphovsrättslagen. Detta på grund av att rewritesens disposition, språkdräkt och urval varit väldigt lik originaltexten. Dessutom bygger inte dessa artiklar på en egen framställning och jämförelsen med det prejudicerande Jas-fallet ger indikationer på att Sportbladets texter skulle kunna fällas i en domstol. När vi konfronterar Aftonbladets Jan Helin med ett av våra exempel erkänner han direkt att texten är för lik originalkällan. *“Det här är ett plagiat”*, säger han.

Om ja - är det ett problem? Hur kan brottet och problemet förklaras?

Ja, det är alltid ett problem att ha en lag som få bryr sig om och som inte får konsekvenser. Lagen finns som en garanti för mångfalden inom journalistiken. Enfald inom journalistiken kan vara ett hot mot demokratin.

Att Sportbladet bryter mot upphovsrätten kan ha följande förklaringar:

- *Digitaliseringen* har gjort att synen på upphovsrätten förändrats inom nätjournalistiken. Att skriva om en text kan ses som positivt om den rewriteras av en tidning med större publik. Många andra tidningar vill bli citerade av Sportbladet för att det blir en *win-win-situation* där båda ökar sin trafik på respektive sajt.
- *Ekonomiska villkor och kommersialiseringen inom journalistiken* ökar kraven på ett stort nyhetsflöde på nätet vilket ökar risken att rewrites som saknar egen framställning läggs ut på nätet och...
- *...hastigheten* i en digital miljö gör att många journalister slarvar med kravet på god sed.
- Det råder en *terrorbalans* där flera av de stora aktörerna gör fel, inte bara Sportbladet, vilket gör att de andra aktörerna inte stämmer Aftonbladet, och vice versa, av rädsla att själva bli stämde.

Sportbladet bryter mot upphovsrätten - vad kan man göra åt det?

Antingen ändras lagen, kraven på innebörden av god sed, eller så måste Sportbladet ändra sin praxis. Om de kommer att ändra sin praxis får framtiden utvisa, men enligt Jan Helin har Sportbladet nyligen ändrat sin policy för att deras rewrites inte ska bryta mot upphovsrättslagen. Så hur fungerar deras nya policy i praktiken?

Vi gjorde ett återbesök på Sportbladet två dagar innan denna uppsats deadline, för att se om deras nya policy lett till en förändring. Vi hittade direkt en rewrite på en nyhet om curling från Värmlands Folkblad. Sportbladets rewrite hade lånade citat i såväl rubrik, underrubrik som ingress. De fyra lånade citaten utgjorde exakt 50% av Sportbladets artikel, dispositionen var en komprimerad version av artikeln i Värmlands Folkblad och Sportbladets artikel saknade egen framställning. Även om Jan Helin skulle kunna hävda att artikeln är kort och stram, återhållsam med att återge ursprungsartikeln och att det som vi räknar som fyra citat egentligen bör räknas som tre citat, så innebär inte den nya policyn per automatik att Sportbladet inte bryter mot upphovsrätten.

Journalistiken har alltid varit ett yrke som påverkas mer av pressetiska regler än juridiska. De juridiska reglerna gällande upphovsrätten verkar sätta ur spel. Vi hoppas att denna uppsats kan leda till en pressetisk diskussion om hur branschen vill ha det. För inte kommer väl lagen att ändras?

7. Källor

Tryckta källor

Alberg, Kerstin. *Din upphovsrätt och andras*. Falun, Nordstedt, 2008.

Allern, Sigurd. Journalistiken och kommersialiseringen s. 233-262. I *Medierna och demokratin*. Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) Lund, Studentlitteratur, 2012

Blach-Ørsten, Brink Lund & Willig. *Hvor kommer nyhederne fra? Den journalistiske fødekæde i Danmark før og nu*. Århus, Ajour, 2009

Björk, Simon & Fröling, Rebecca. *Vem skapar nyheterna?* Kandidatuppsats Södertörns Högskola 2013.

Davies, Nick. *Flat earth news*. Chatto & Windus, 2008

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael., Oskarsson, Henrik. & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan*. Vällingby, Norstedt, 2012

Karlsson, Michael. Mediernas teknologiska villkor s. 93-116. I *Medierna och demokratin*. Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) Lund, Studentlitteratur, 2012

Karlsson, Michael. *Nätjournalistik*. Lunds universitet, 2006.

Ledin, Johanna & Moberg, Ulla. Textanalytisk metod s. 153-177. I *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Mats Ekström & Larsåke Larsson (red.) Lund, Studentlitteratur, 2010.

Merriam, Sharan B. *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur, 1994

Nilsson, Åsa. Kvantitativ innehållsanalys s. 119-152. I *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Mats Ekström & Larsåke Larsson (red.) Lund, Studentlitteratur, 2010.

Nord, Lars och Strömbäck, Jesper. Demokrati, medier och journalistik s. 9-45. I *Medierna och demokratin*. Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) Lund, Studentlitteratur, 2012

Norman, Helena. *Upphovsrätt i en föränderlig journalistik*. Sim(o), 2008.

Ots, Mart. Mediernas ekonomiska villkor s. 117-147. I *Medierna och demokratin*. Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) Lund, Studentlitteratur, 2012

Nätbaserade källor

Upphovsrättslagen. Använd 13/5 2014.

<https://lagen.nu/1960:729>

Artikel ur Resumé, publicerad 13/2 2014. Använd 13/5 2014.

<http://www.resume.se/nyheter/media/2014/02/13/aftonbladet-tappar-i-vinst/>

Förklaring av synoptiska evangelier, Wikipedia. Använd 13/5 2014.

http://sv.wikipedia.org/wiki/Synoptiska_evangelier

KIA Index. Använd 13/5 2014.

http://www.kiaindex.net/?object_id=485&kyear=2014&kweek=18

http://www.kiaindex.net/?object_id=938&kyear=2014&kweek=18

http://www.kiaindex.net/?object_id=945&kyear=2014&kweek=18

Muntliga källor

Intervju med Jan Helin, 29/4 2014

Podcast

Mattsson och Helin Podcast. Avsnitt "Dagbokspodden". Börjar 1:08:00 in i programmet, slutar 1:20:00.

Domar

"*Jas-domen*". Högsta Domstolen. Dom i mål nr T142-92

"*Lärarnas tidning-domen*", tingsrätt. Dom i mål nr FT160-98

"*M2-domen*". Dom i mål nr T60-02.

"*Holmér-domen*", tingsrätt. Dom i mål T7-16-87

Artiklar till kvalitativ textanalys

Sminktrailer

<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/landslag/damkronorna/article18606966.ab>

<http://www.svt.se/sport/ishockey/smink-trailer-for-vm-far-kritik>

Kennedy Igoboanike

<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/landslagsfotboll/landslaget/article18620678.ab>

<http://www.svt.se/sport/fotboll/aik-stjarnan-oppnar-for-landslaget>

Markus Näslund

<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/hockey/sverige/shl/modo/article18579777.ab>

<http://www.svt.se/sport/ishockey/naslund-det-blev-inte-sa-lyckat>

Samtliga använda den 23/4 2014

8. Bilagor

8.1 Kodschema med förklaring

V1 = Datum

Vi har kodat artiklar mellan den 20/3 och den 26/3 2014.

V2 = Tidpunkt

Vi har kodat vid två tidpunkter - 08.00 och 20.00

V3 = Ämne

1. Fotboll
2. Ishockey
9. Annan sport

Vilken sport handlar artikeln om?

V4 = Geografi

1. Sverige
2. Annat

Handlar nyheten om något som hänt i Sverige eller utomlands?

V5 = Antal rewriterade citat

Här räknas citat i ingress och brödtext. Om ett citat finns med i både ingress och brödtext räknas det två gånger.

V6 = Andel av hela texten som är rewriterade citat

1. Hälften eller mer
2. En tredjedel eller mer
3. Mindre än en tredjedel
9. Inga citat

Vi avgör hur stor del av texten som består av rewriterade citat.

V7 = Källa

1. Tidning
2. TV
3. Radio
4. Blogg
5. Sociala medier
6. Bok
7. Nyhetsbyrå
8. Annan
9. Flera olika källor

Vilket medie står för originalartikeln?

V8 = Rewritat citat i rubrik

1. Ja
2. Nej

V9 = Rewritat citat i underrubrik

1. Ja
2. Nej

V10 = Rewritat citat i ingress

1. Ja
2. Nej

V11 = Rubrik på förstasida

Variabeln är viktig för att vi ska kunna hitta tillbaka till artiklar vi vill titta närmare på.

8.2 Kodningsanteckningar

Under vår kvantitativa kodning har vi fört anteckningar över allt som kan tänkas vara oklart. För den som mer exakt vill sätta sig in i hur vår kodning gått till samlas här alla anteckningar.

- En artikel läses översiktligt och därefter bestäms vilken kategori artiklarna hamnar under: *egen artikel*, *egen artikel med inslag av rewrite* eller *rewrite*.
- Varje artikel kan bara kodas en gång, även om de ligger kvar på sajten under flera dagar.
- Sportbladet har otroligt mycket material, därför har vi fått avgränsa oss. Vi tittar bara på material som ligger i webbsidans "mittspalt", det vill säga det stora nyhetsflödet. Vi tittar alltså inte på de puffar som ligger på höger- och vänstersidorna. Dessutom tittar vi bara på nyhetsartiklar och nyhetsreportage, vilket betyder att vi utelämnar krönikor, bloggar, TV-sändningar, liveuppdateringar, listor, bildextra, tävlingar, podcasts och speltips. Vi utelämnar också Sportbladets reportage som kallas "Dokument". "Dokument" är ett hopkok av många olika källor men mynnar ändå ut i en såpass unik produkt att vi valde att utelämna den helt.
- Vi tittar inte på de artiklar som har TT som byline. Används TT (eller annan nyhetsbyrå) däremot som källa i en egen artikel räknas de som vilken källa som helst.
- Något som Sportbladet ofta gör är att skriva ihop artiklar där man blandar många olika källor som tillsammans blir en unik, egen, text. Dessa artiklar är kodade som *egna artiklar med inslag av rewrite*. Undantaget är om citaten är lyfta väldigt högt - i till exempel rubrik. Då tänker vi att läsarna väljer att klicka på artikeln på grund av det specifika citatet, och inte på Sportbladets egen sammanställning, och artikeln är då kodad som *rewrite*. Det hela kokas ner till en subjektiv bedömning där vi avgjort vad syftet med artikeln varit.

- Vi räknar med att Sportbladet källhänvisat tydligt. Om källa inte står angiven antar vi att citatet är sagt till Sportbladet. Dock har det funnits tillfällen då vi misstänkt att citatet kommit ifrån en annan källa. Då har vi sökt på citatet via sökmotorer för att se om vi kan hitta en originalkälla.
- Rewritade citat som i originalkällan uppgetts på en presskonferens räknas inte som rewritade citat. (presskonferenser anses inte ha verkshöjd).
- En artikel kan vara en rewrite utan att man tagit citat från en annan källa och istället bara refererat. Dessa rewrites kan dock inte bli föremål för den kvalitativa studien, men är viktiga för statistiken.

8.3 Intervju med Jan Helin

Här redovisar vi i helhet den intervju vi gjorde med Aftonbladets publisher Jan Helin när han besökte JMG den 29/4 2014. Våra frågor är markerade med fet stil.

Det är såhär det ser ut. [visar de kvantitativa resultaten.] Lite drygt en tredjedel av alla texter är rewrites. Vad tänker du om det?

Det förvånar mig inte. Det är ungefär där ett sånt här bevakningsområde ligger. Det finns ett extremt nyhetsflöde som läsarna är intresserade av. Det som sportbladet lägger resurser på är väldigt mycket analys och fördjupningar av artiklar. Det där är nog ett uttryck för att nyhetsbevakningen, att ta fram egna nyheter kring t.ex. internationell fotboll, är inte huvudprio. Däremot att initiera att kunna skriva om det och att kunna sätta det i ett sammanhang, det är vad Sportbladet väldigt tydligt har profilerat sig.

Det här är klassiska nyhetsartiklar, inte bloggar eller analyser. Det som vi tycker är intressant är att man drar så pass mycket på andras citat, i rubrik, underrubriker och ingresser.

Ja, jag har inget problem med det så länge det framgår var det citatet är ifrån så tycker jag det kan vara helt okej.

Har ni någon uttalad policy?

Ja, vi har en policy nu och 3,75 (rewritade citat per artikel i snitt, vår anmärkning) ligger högt. Vi har sagt att det max ska vara max tre annars ska man ha en jävligt bra förklaring till varför det ligger högt, för det finns en plagieringsdiskussion här. Den enda praxis som finns på det här området är faktiskt en dom mellan Aftonbladet och DN, den rör Jas-fallet. Den säger inget tydligt i den här.

Vet du hur många citat det var i den?

Nä men det var ju typ hela artikeln som var citat.

Det var bara tre citat.

Var det bara tre citat? Som jag minns det var det typ hela artikeln som utgjordes av citat.

Det var väldigt mycket referat i den.

Men det var ju bara en källa och en intervju väldigt tydligt. En människas berättelse.

Vi har kollat på Jas-domen och så har vi gjort en liknande här på en från Sportbladet. Här har du från SVT och här har du från Sportbladet. [visar Exempel 1 - Sminktrailern]

Den här tycker jag är alldeles för lik, det här är plagiat, den här hade inte passera vår policy som vi har nu. Den här är för lik och det är för långa citat. En riktlinje vi sagt är att vi ska hålla ner längden på rewrites och det ska alltid länkas och källan ska alltid vara tydligt. Dels är det ett uttryck för att man inte lägger ner så mycket jobb på enskilda nyhetsdelar. Men om man tar exemplet om Omni – varför ska man göra det? Artikeln finns ju och det är inget fel på

den där. Däremot är det en nyhetskälla så referera kort och länka dit och lägg resurserna på vad betyder den egentligen, gå vidare på storyn, det är viktigare. Tre citat har blivit någon slags kutym. Det har kommit från domen. Det står ju inte uttryckligen men det är en tolkning man har gjort i efterhand.

Förs det nån diskussion som journalist när man kommer ny att man ska känna till vad som står i lagen?

Vi har börjat med det nu faktiskt för att vi har haft en diskussion med anledning av att vi har gjort för mycket plagiat och för lite rewrite. Jag tror det är en effekt av hastigheten i nyhetsrapporteringen nu, men också att man inte riktigt lägger fokus på att dra in mer. Det är en kombination av ett gammal beteende och ett nytt beteende. Det gamla beteendet är att "jag skriver artikeln". Det finns tror jag hos yngre en dålig uppfattning om "vad är upphovsrätt" och vad tillför jag till storyn. Det har vi en diskussion om nu och har tagit en ny policy på redaktionsledningen för bara några veckor sedan, och har en diskussion med såväl sportbladet som nöjesbladet och nyhetsredaktionen. Det här exemplet är ett bra exempel på hur det inte ska se ut, det här är för mycket plagiat.

Vad tror du det här gör med upphovsrätten? Behövs lagen om det ser ut såhär i tidningarna?

Jag tror inte man ska dra för stora växlar för det, men skälet till att det sker är nog att det är två gratisartiklar. Om det här hade varit bakom betalväggar då blir upphovsrätten noggrannare, och jag tror att vad som hänt i nyhetsförmedlingen är att innehållet i så stor utsträckning blivit gratis så journalistiken själv har inte tillräckligt värderat det. Och det är ju lite svårt, om någon orkar skriva av en annan artikel, vad är poängen med det? Då kan man ju säga att poängen är att man inte går från sajten, men om man länkar ut så går man ju till originalkällan om man är tillräckligt intresserad, så man kan ju se det här som en lång trailer för originalet.

Så du tänker att den stora skillnaden mellan det här exemplet och Jas-93 är att det var en exklusiv intervju?

Exakt, och Internet var ingen verklighet. Det var ett innehåll som på den tiden låg stilla i ett dygn och då blir man mycket mer observant på vad som händer med plagieringen. Idag så flyger texter runt i alla olika versioner och det går jätkligt fort, nyhetsvärderingen.

Så SVT skulle inte ens bemöda sig att höra av sig till Aftonbladet och säga att det var plagiat?

Nja, det ska jag inte säga, det hade de mycket väl kunna göra. Jag tycker att upphovsrätten är fortsatt jätkligt viktig, men jag tror att det här är skälet till att man glider på den på det här sättet. Det ligger ändå öppet, ändå gratis, så vad är liksom... det här har jag ju dessutom betalat licens för. Det var ett skämt. Men allvarligt menat vad gäller Public Service- delen. Jag tror att själva urkunden och vad som är upphovsrättsskyddat har fadat för många unga journalister, jämfört med om jag kollar på domen från 90-talet. Då blev det mer flagrant. Idag är man mer van med att innehåll flyter, men jag tror det är en viktig uppgift för journalistiken att hålla rätt på upphovsrätten trots detta.

Och upphovsrätten är ganska luddigt formulerad med god sed och så...

Ja, det är den, den är inte särskilt skarp. Jag tror dock att det är så att det viktigaste är att gå till konsumenten. Vad är det som jag upplever av de här? Har jag stulit nånting härifrån? Det ligger ju gratis där och är länkat härifrån. Det är ju bara någon som har gjort sig omaket att skriv av hela artikeln igen så vad är grejen? Ja då skulle grejen vara att man blir mindre benägen att klicka här och då skulle de tappa ett klick.

Sportbladet vill väl vara den sidan som man läser allting på?

Så är det och det är skälet till att man täcker så mycket av det som skrivs. Och då tycker jag det är rätt noga att hålla rätt på rewrites, hur mycket får man ta, därför har vi den diskussionen på redaktionen. Med en stramare policy än vi haft. För vi har sett som ni visar här att det glider. Uppfattningen om hur man gör eller inte gör en rewrite är ganska blurrig. Den är ju inte heller så lätt att begripa eftersom upphovsrätten på det här området är ganska svag, den är svårt att förstå, exakt var går gränsen, så det blir ju nåt slags praxis eller policy och jag tror att den har glidit mycket mer än vad den var förr.

Så du menar att det kommer bli mindre av det här efter era uppstramningar?

Ja, det är i alla fall min intention. Det ska vara mindre av sånt. Dessutom om man ska vara helt ärlig så behövs det inte, den här rewritten är alldeles för onödigt lång. Den här hade lika gärna kunnat vara såhär lång, göra ett citat och leda ut till SVT. Det kommer inte störa nånting för oss, möjligtvis en journalists självkänsla, men ingen affär. Så det är bara ett ofog att inte respektera upphovsrätten. Det viktiga här är att det är lätt att hitta tillbaka till Aftonbladet, och tittar du hur sån trafik leds så är det extremt mycket som går tillbaka. Du stannar inte kvar där sen. Det är ju annars förhoppningen, men det ser vi väldigt tydligt, det händer inte. Då har du ännu mindre incitament att hålla på att plagiera artiklar som jag tycker den här är snubblande nära.

Säg att det här skulle ställas inför en domstol. Hur tror du att de skulle döma?

Det är knepigt. Rewrites finns ju på grund av nyhetsrätten, det är viktigt att man inte låser bort material utan det måste vara tillåtet att berätta historierna. Då kommer man diskutera om artikeln har verkshöjd eller inte, det är det första man ska avgöra. Det var ju en stor diskussion i DN-fallet. Då vill jag minnas att man kom fram till att det har den. Det är inte säkert att den här skulle anses ha det. Själva innehållet anses vara mer av allmängods i den meningen.

Det är ju svårt att säga för det är nästan 10 år sedan det har varit ett journalistiskt fall uppe i domstol på det sättet. Kerstin Ahlberg menar ju att de flesta domstolar skulle kalla det för verkshöjd, för man har en låg tröskel för vad som är verkshöjd i Sverige och vi har gått igenom ett tiotal gamla domar och det krävs inte mycket för att det ska få verkshöjd

Nä, kanske men då kan man säga så att en tredjedel av den här texten är ju från ett mail som den här Holst har skrivit. Är inte det upphovsmannen? Vad har reportern gjort här på SVT? Det är ju så man börjar titta på det juridiskt. Då är det väl Holst upphovsrätt som är kränkt? Det är ju sånt man får gå in i så fall i en rättegång. Och svaret på det är aldrig givet i sådana processer, det är ett ganska litet reglerat område. Så jag tror bäst är att hålla sin tydliga praxis där man inte plagierar och respekterar helt enkelt en upphovsrätt som må vara luddig men vi kan ändå bestämma oss för att vi rewriter ganska kort och vi länkar, det skadar ingen, allra minst läsarna. Det finns ingen poäng att göra på det här sättet.

Det är ju som Kerstin Ahlberg skriver i sin bok min upphovsrätt och andras, att praxis i branschen behöver inte vara detsamma som god sed.

Absolut, så är det. Sedan är det lite terrorbalans här mellan bolaget. Du vill inte riktigt starta en process för du vet inte vad Aftonbladet skulle svara då med rewritten gentemot vad SVT tar från Sportbladet så det är lite så: rör inte det där. Lite så fungerar det i verkligheten också.

8.4 Synoptiska uppställningar

8.4.1 Jas-fallet

Original: DN	Rewrite: Aftonbladet	Liknande ord/formuleringar
”Jag kände att jag brann” Susanne Wikström lutar sig försiktigt över Västerbrons svedda räcke, tittar på de svartbrända träden och sedan ner på berghällan där Jas-planen kraschade en söndag under Vattenfestivalen förs snart fyra veckor sedan.	Susanne Wikström, 31, brännskadades svårt vid Jas-kraschen i Stockholm. Nu berättar hon för första gången om sekunderna på Västerbron som förändrade hennes liv. – Min dotter Vanja är hjälten som behöll lugnet och räddade mig.	

– Åh fan, säger hon blek om kinderna, var det så nära. Det trodde jag inte.

En cyklist stannar till, tittar på henne och säger: Det var du som blev bränd, va? Sedan tar han ogenerat fram en kamera och börjar fotografera henne.

Det är en vecka sedan Susanne Wikström fick lämna brännskadeavdelningen på Karolinska sjukhuset och kommer hem till lägenheten i Aspudden. Skadorna i ansiktet är nästan läkta. Man anar en ljusare kontur mot hårfästet. Huden är gropig och ömtålig, ögonfransarna svedda och ögonbrynen på utväxt. Men armarna och händerna är hudflängda och röda. Stöt hon emot börjar de blöda.

– Man känner sig som en ödla, säger hon. Jag ser mig själv i spegeln och känner inte igen mig.

Gång på gång på gång har Susanne Wikström gått igenom vad som hände den där söndagen, men olyckssekunderna minns hon bara som frusna ögonblick, som bilder i ett fotoalbum: motorljudet, flygplanet som kom rakt emot henne, känslan av att vara fastvuxen och inte kunna röra sig, elden, smärtan och tystnaden.

– Det var som om hela stan var tyst.

Susanne Wikström och hennes dotter Vanja hade tagit tunnelbanan till Hornstull för att promenera över Västerbron och titta lite på flyguppvisningen på vägen till

Rålambshovsparken på andra sidan bron.

– Det var en varm dag och jag gick och klagade på att jag hade för mycket kläder på mig. När vi kom upp på bron såg vi planet på väg mot Slussen. Det är otäckt, jag tycker inte om det, sa Vanja. Äsch, det bara låter högt, sa jag. Det kommer säkert att hända något, sa Vanja. Men lägg av nu, sa jag.

– När vi var jämns med Långholmen fick jag något i ögat. Vi stannade till, jag tog av mig solglasögonen och bad Vanja kolla om hon såg något skräp i mitt öga.

Susanne Wikström skulle bara passera över Västerbron tillsammans med dottern Vanja, 13, på väg till Rålambshovsparken. I höjd med Långholmen stannade de när Susanne fick något skräp i ögat. I samma ögonblick störtade Jas-planet.

<p>”Alla bara tittade”</p> <p>– Ja, så hörde vi ljudet som jag inte kan beskriva. Det var så högt, som om någon pressade in det i ens huvud. Jag såg inte planet men jag förstod att något var alldeles fel.</p> <p>– Sedan såg jag det. Det verkade komma rakt emot oss. Vanja sprang, men jag stod kvar och kunde inte röra mig. Antagligen satte jag händerna för ansiktet, jag vet inte, men sen kände jag att jag brann. Jag såg inte Vanja och trodde att hon var död. Jag brinner, tänkte jag, det är lika bra jag brinner upp. Det var eld i träden omkring mig och det var överkligt tyst.</p> <p>– Så fick jag syn på Vanja. Jag tror jag försökte släcka elden i håret med händerna. Jag såg räcket mot körbanan och det var som om jag först då förstod att jag kunde ta mig därifrån. Jag hoppade över det och Vanja och jag sprang mot varandra.</p> <p>– Jag skrek på hjälp men alla bara tittade. Jag sprang mot en tjej med barnvagn. Barn, nappflaska, vatten, så tänkte jag. Sedan stoppade jag en bil och sa att jag måste till sjukhus.</p>	<p>– Det verkade komma rakt emot oss. Vanja sprang, men jag stod kvar och kunde inte röra mig. Antagligen satte jag händerna för ansiktet, jag vet inte, men sen kände jag att jag brann. Jag såg inte Vanja och trodde hon var död. Jag brinner, tänkte jag, det är lika bra jag brinner upp, berättar Susanne Wikström för Karen Söderberg på DN.</p> <p>Försökte släcka elden i håret</p> <p>Det är fyra veckor sedan det hände men i Susannes berättelse är det som om det inträffat nyss.</p> <p>– Så fick jag syn på Vanja. Jag tror jag försökte släcka elden i håret med händerna.</p>	
<p>Två hjältar</p> <p>Det finns två hjältar, säger Susanne Wikström. Vanja, hennes 13-åriga dotter, som lugnade, hjälpte, behöll fattningen. Och Torgny Ståhl, den främmande bilföraren som utan att tveka gjorde helt om på Västrbron och körde mot trafiken för att så fort som möjligt komma till Södersjukhuset. Vid brofästet mötte de en mc-polis och bad om eskort, men han trodde som alla andra i den stunden att det fanns hundratals döda och skadade att ta hand om.</p> <p>Det har han förklarat i ett långt brev, ett av</p>	<p>Susanne Wikström fick brännskador i ansiktet, på händerna och underarmarna. I ilfart fördes hon till Södersjukhuset av en passerande privatbilist. Därifrån remitterades hon till brännskadekliniken på Karolinska sjukhuset.</p> <p>Sekunderna på Västerbron gav Susanne två hjältar. Den första är dottern Vanja som behöll lugnet trots att mamma var skadad, som tröstade och hjälpte till på sjukhuset. Och så är det Torgny Ståhl som</p>	

<p>många Susanne Wikström fått.</p> <p>– Vi kom in på akuten. Jag var väl svart i ansiktet och håret var bränt. Jag tyckte att alla bara tittade. Gör nåt då, hon har ju brunnit, ropade Vanja. Jag bara skrek, för det gjorde så ont.</p> <p>Vanja ringde Susannes storasyster.</p> <p>Södersjukhuset beslöt att skicka Susanne till Karolinskas brännskadeavdelning. Hon minns blåljusen, sirenerna.</p> <p>– Sen blev man mumie ett tag, inpackad i kompresser, säger hon.</p>	<p>styrde sin bil mot trafiken för att snabbt få Susanne till sjukhuset.</p>	
<p>De närmaste två veckorna förlorar sig i ett töcken av droger, smärta, uppståndelse. Blommor och brev välldes in. Hon fick reda på att hennes pappa i Luleå hade blivit uppringd av journalister innan familjen hunnit berätta vad som hänt. Hon minns att hon i halvdvala vickade på armarna och tyckte det var kul att se brännblåsorna liksom skalpa.</p> <p>– Jag som inte tål se blod.</p> <p>Hon har pendlat mellan tacksamhet över att vara i livet och raseri över att nästan ha dödats. Den första tiden vågade hon inte somna.</p> <p>– Jag satt och slumrade, tordes inte mista kontrollen. Nu sover jag hela tiden. Sedan jag kom hem har jag fått vila med några timmars mellanrum. Jag blir så trött.</p> <p>Efter två veckor fick Susanne Wikström permis från sjukhuset från lördag till söndag</p> <p>Pratade med piloten</p> <p>– Min syster hämtade mig och vi åkte över Västerbron. Vi stannade vid planket de byggt upp runt flygplansvraket och en militär med kpist kom fram. Här får du inte stå, sa han. Jag började stortjuta. Det är ju jag som blev bränd, snyftade jag, och han såg ut som om han skulle bita tungan av sig.</p>	<p>Av vården minns hon mest kompresser, droger och att hon inte vågade somna.</p>	
<p>Hemma i lägenheten står fortfarande blombuketter. Piloten Lars Rådeström har hört av sig och de har pratat länge. Det</p>		

<p>kändes som om vi förstod varandra, säger Susanne. Hon har fått brev både från Saab och från plogbillarna, de kristna fredaktivisterna som hamrade på Jas-planet i Linköping.</p> <p>– De rådde mig att begära lika högt skadestånd som de blivit dömda att betala.</p>		
<p>Hittills har hon fått 25 000 kronor ur kungafonden och ett förskott på 20 000 av det skadestånd hon kommer att få. Det låter mycket, säger hon, men på frisersalongen vid Polishuset står hennes plats tom och kostar 5373 i månaden. Hon betalar själv psykologen hon går till, hyran kommer som vanligt och mat ska ju köpas, säger hon. Största oron är att kunderna ska hitta till andra frisörer under hennes bortvaro.</p>	<p>Till dags dato har hon fått 25 000 kronor ur Kungafonden och 20 000 kronor som förskott på det skadestånd som väntar. Det är inte mycket pengarmed tanke på att den tomma fristörstolen på hennes arbetsplats kostar dryga 5000 kronor i månaden.</p>	
<p>Hon har gått ner fem kilo och röker dubbelt så mycket som tidigare.</p> <p>För några dagar sedan slängde Susanne Wikström alla mediciner, beslutet att ta sig igenom på egen hand. I går natt vaknade hon av en smäll någonstans i huset och kände genast paniken komma.</p>		
<p>Klarar chocken</p> <p>Hon bekymrar sig över sin tappra dotter, önskar att hon sluppit se sin mamma bränd och plågad. Hon funderar på vad det betyder att Vanja verkar klara sin chock så oväntat bra. För egen del tänker Susanne Wikström mest på jobbet. Hon är 31 och älskar sitt jobb, säger hon, särskilt att klippa.</p> <p>– Frågan är hur huden på armarna och händerna kommer att klara allt vatten, sprejerna och preparaten som jag jobbar med. Under sjukskrivningen ska jag gå på frisyrvisningar och få inspiration. Och den 26 september börjar jag jobba halvtid igen. Det ska jag bara.</p>	<p>Nu önskar hon sig mest av allt tillbaka till jobbet – fast frågan är hur hennes nyläkt hud tål alla preparat som hör till arbetet.</p>	
<p>Hon gnider in sina sönderbrända, kliande armar med salva, bandagerar dem om hon måste ha på sig något långärmat. Först om ett år tål huden att hon solar igen. Resan till Thailand som hon lovat Vanja nästa sommar är inställd av två skäl: solen och flygrädsla.</p> <p>– Som det känns nu kommer jag aldrig att flyga igen.</p>	<p>Försvaret bjuder på vilohem</p> <p>I hennes framtidsplaner ingick en drömresa med dottern till Thailand. Just nu får den vänta. Istället väntar en tid på ett hälsohem i Finland där svenska försvaret står för alla kostnader.</p>	

Istället far de båda på försvarets bekostnad till ett hälsenheim i Finland i oktober.		
När vi går längs Västerbron mot rödljusen vid Hornstull drar Susanne Wikström i sin korta lugg, tittar på husen i höstsolen och säger: – Det är konstigt att allt skulle se ut precis så här även om jag hade dött. Och på löpsedlarna hade det stått: "Mirakel! Bara en dog i Jas-kraschen".	När Susanne vid intervjun promenerar över Västerbrom utbrister hon plötsligt: – Konstigt att allt skulle se ut precis såhär även om jag hade dött. Och på löpsedlarna hade det stått: "Mirakel! Bara en dog i Jas-kraschen".	

8.4.2 Exempel 1

Original: SVT Smink-trailer för VM får kritik En officiell trailer för damernas U18-VM visar en ung lättklädd kvinna som sminkar sig innan hon förvandlas till en hockeyspelare. En trailer som får kritik från svenskt håll: "Det skickar enligt mig helt fel signaler" skriver Erika Holst på det svenska hockeyförbundet till SVT Sport.	Rewrite: Sportbladet Kritiken: "Skickar helt fel signaler" En ung lättklädd kvinna som sminkar sig innan hon förvandlas till hockeyspelare. Den officiella trailern för damernas U18-VM får kritik från svenskt håll. "Det skickar enligt mig helt fel signaler", skriver Erika Holst på svenska hockeyförbundet till SVT.	Lika ord/formuleringar Ung lättklädd kvinna Förvandlas "Får kritik från svenskt håll"
Till damernas U18-VM i Budapest har en officiell trailer för turneringen producerats av Ungerns ishockeyförbund.	Trailern till U18-VM i Budapest har producerats av Ungerns ishockeyförbund och är godkänd av internationella ishockeyförbundet.	
I den sminkar en ung och lättklädd kvinna sig framför spegeln och gör sig i ordning till vad som verkar vara en fest. Halvvägs in i trailern har kvinnan plötsligt hockeyutrustning på sig och laddar inför match.	Men i början av klippet är det svårt att tro att det handlar om hockey. En ung, lättklädd kvinna sminkar och speglar sig – innan hon efter 13 sekunder förvandlas till en hockeyspelare.	
"Skickar helt fel signaler" Trailern är godkänd av Internationella ishockeyförbundet men Erika Holst, utvecklingsansvarig för damhockeyn på Sveriges ishockeyförbund, är kritisk.	"Överflödiga" Förra Damkronor-stjärnan Erika Holst, som numera jobbar på svenska ishockeyförbundet, skriver i ett mejl till SVT vad hon tycker om trailern:	
"Jag tycker att de första 13 sekunderna i trailern är helt överflödiga/onödiga och tycker	"Jag tycker att de första 13 sekunderna i trailern är helt överflödiga/onödiga och tycker	

<p>inte om hur tjejhockeyn/tjejhockeyspelare framställs där. Det skickar enligt mig helt fel signaler, och jag skulle önska att man fokuserade på den sportsliga prestationen i stället”, skriver Holst i ett mejl till SVT Sport och fortsätter:</p> <p>”Det jag kan garantera är att en sådan här trailer aldrig skulle vara aktuell om mästerskapet arrangerades i Sverige och organiserades av Svenska Ishockeyförbundet”.</p>	<p>inte om hur tjejhockeyn/tjejhockeyspelare framställs där. Det skickar enligt mig helt fel signaler, och jag skulle önska att man fokuserade på den sportsliga prestationen i stället. Det jag kan garantera är att en sådan här trailer aldrig skulle vara aktuell om mästerskapet arrangerades i Sverige och organiserades av Svenska Ishockeyförbundet”.</p>	
<p>Inte första mästerskapet i blåsväder Det är inte första gången ett dammästerskap hamnat i blåsväder. Sent förra året rapporterade SVT Sport om hur innebandy-VM i Tjeckien arrangerade en skönhetstävling bland de tjeckiska spelarna. Några dagar senare rapporterades om en bild på Internationella innebandyförbundets Facebooksida där man frågade om spelaren på bilden såg bättre ut framifrån eller bakifrån.</p>	<p>Så har Sverige spelat Sveriges U18 inledde turneringen med att besegra Ungern med 5–1, men förlorade sedan med samma siffror mot Ryssland. I morgon väntar USA.</p>	

8.4.3 Exempel 2

<p>Original: SVT</p> <p>AIK-stjärnan öppnar för landslaget AIK:s Kennedy Igboananike fick idag besked om ett beviljat svenskt medborgarskap. Nu är spel med det svenska landslaget en möjlighet.</p> <p>– Jag är väldigt öppen för spel, både i Sverige och Nigeria. Får jag någonsin frågan ska jag bestämma mig för vilket landslag det blir. Men nu är det fokus på AIK, säger han till SVT Sport.</p>	<p>Rewrite: Sportbladet</p> <p>Skyttekungen kan spela för Sverige <i>Igboananike nu svensk medborgare: Är öppen för spel</i> Är du sugen på en vindsnabb allsvensk skyttekung, Erik Hamrén? Kennedy Igboananike blev på torsdagen svensk medborgare och vill spela för ”blågult”.</p> <p>– Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger Igboananike till SVT.</p>	<p>Lika ord/formuleringar</p>
<p>I landslaget är det tunt bakom Zlatan Ibrahimovic. Johan Elmander har måltorka i Norwich, Marcus Berg har inte lyckats fullt ut i Blågult, och Tobias Hysén har lämnat för spel i den svårbedömda kinesiska ligan. Ola Toivonen har det nu lossnat för i Rennes, efter en långre tids petning i PSV.</p>	<p>Efter att ha blivit utfrysad i Djurgården gick Kennedy Igboananike inför den förra säsongen till AIK. Där slutade 25-åringen tvåa, tillsammans med IFK Göteborgs Tobias Hysén, i den allsvenska skytteligan förra säsongen på 14 mål. Imad Khalili vann den på 15. Nu vill 25-åringen göra svensk landslagsdebut.</p>	

<p>Kanske kan då AIK:s Kennedy Igboanike bli ett namn för Erik Hamrén att testa. 14 mål i allsvenskan förra säsongen imponerar, och nu har han alltså fått sitt svenska medborgarskap beviljat. Han har tidigare spelat med Nigerias U21-landslag, men aldrig med A-landslaget. Därmed kan han spela med Sveriges A-landslag, om han blir uttagen.</p> <p>– Jag kom hit när jag var 17 år. Nu är jag 25. Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger han.</p>	<p>”Öppen för båda landslagen” Igboanike blev på torsdagen svensk medborgare och kan nu representera Erik Hamréns landslag.</p> <p>– Jag kom hit när jag var 17 år. Nu är jag 25. Jag känner mig verkligen som en del av det svenska samhället, säger AIK-anfallaren till SVT.</p> <p>– Jag är väldigt öppen för spel, både i Sverige och Nigeria. Får jag någonsin frågan ska jag bestämma mig för vilket landslag det blir. Men nu är det fokus på AIK, säger han till SVT Sport.</p>	
<p>I och med det svenska medborgarskapet blir det dessutom lättare för anfallaren att gå till en klubb utomlands. I flera ligor finns maxkvoter för antalet utländska spelare i matchtruppen, men som EU-medborgare kommer man runt det. Men fokuset just nu är att prestera i AIK, berättar agenten.</p> <p>– Målet vi satt upp är att förbättra fjolårets prestation. Strävan är att utvecklas. Gör mer mål, assist. Sen får vi se. Framgångar föder framgångar. Men ingenting kommer gratis. Även med ett svenskt pass handlar det om att göra det bra, säger agenten Innocent Okeke till SVT Sport.</p>	<p>”Strävan är att utvecklas” Tobias Hysén var svensk landslagsman innan 32-åringen lämnade allsvenskan för spel i Kina i vintras och nu hoppas Igboanike få chansen av Hamrén. Det svenska passet underlättar också om anfallaren vill lämna allsvenskan för en större europeisk liga.</p> <p>– Målet vi satt upp är att förbättra fjolårets prestation. Strävan är att utvecklas. Gör mer mål, assist. Sen får vi se. Framgångar föder framgångar. Men ingenting kommer gratis. Även med ett svenskt pass handlar det om att göra det bra, säger agenten Innocent Okeke.</p>	
<p>Kennedy, vad är målet med säsongen? – Det är att prestera i AIK. Jag ska göra mycket mål, och det är bara SM-guld som gäller, säger han.</p>		

8.4.3 Exempel 3

Original: SVT	Rewrite: Sportbladet	Lika ord/formuleringar
<p>Näslund: "Det blev inte så lyckat"</p> <p>Modos satsning med legendaren Markus Näslund som General Manager blev aldrig någon succé. Nu hoppar han av uppdraget. Anledningen: Klubben har inte tillräckligt goda resurser att göra den satsning som matchar hans egna ambition.</p>	<p>Näslund: "Där vill jag aldrig mer hamna"</p> <p><i>Pratar ut efter avhoppet</i></p> <p>Han hoppade av som general manager för Modo. Nu pratar Markus Näslund ut om anledningarna – och delar samtidigt ut kritik. – Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig, säger han till SVT Sport.</p>	
<p>– Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig och här skulle jag vilja ha mer resurser. Ibland har jag värvat spelare som jag inte ens sett spela, gått på statistik och där vill jag aldrig mer hamna, berättar han.</p> <p>Enligt uppgifter till SVT Sport har Näslund dessutom tagit pengar ur egen ficka för att ro hem vissa värvningar under sin tid som GM.</p> <p>– Det där kommer jag naturligtvis inte kommentera.</p> <p>Han vill inte kritisera organisationen för mycket. Samtidigt så är han glasklar med två saker som han definitivt inte är nöjd med och båda hänger också av en händelse ihop.</p> <p>Den första handlar om scoutingen.</p> <p>– Svensk hockey är dåligt i det här avseendet. Samtidigt är det väldigt komplicerat att värva spelare från Nordamerika. Det kan vara en bra spelare, men som person kanske han inte passar in. Jag tror också det handlar om starten. Får en spelare en dålig start i en ny klubb så kan det bli svårt att ta sig ur den svackan.</p>	<p>För en dryg vecka sedan avslöjade Sportbladet att Markus Näslund hoppar av som general manager. Dagen efter bekräftade 40-åringen.</p> <p>– Ett stort och svårt beslut och jag kan inte direkt peka på en huvudanledning till att jag väljer att hoppa av, sa han då.</p> <p>"Värvat spelare som jag inte ens sett"</p> <p>SVT Sport har gjort en lång intervju med Näslund där han pratar om situationen i Modo. Han menar att klubben inte hade tillräckligt med resurser för att göra den satsningen som han ville.</p> <p>– Jag tycker bland annat att scoutingen har varit bristfällig och här skulle jag vilja ha mer resurser. Ibland har jag värvat spelare som jag inte ens sett spela, gått på statistik och där vill jag aldrig mer hamna, säger Näslund till SVT Sport.</p> <p>Enligt 40-åringen är det dock inte bara Modo som har problem med scouting, utan det gäller även svensk hockey överlag.</p> <p>– Svensk hockey är dåligt i det här avseendet. Samtidigt är det väldigt komplicerat att värva spelare från Nordamerika. Det kan vara en bra spelare, men som person kanske han inte passar in. Jag tror också det handlar om starten. Får en spelare en dålig start i en ny klubb så kan det bli svårt att ta sig ur den svackan, säger Näslund.</p>	
<p>"Trött på diskussionen om Hensick"</p> <p>Han syftar på den upphaussade värvningen av</p>	<p>"Vi har inte lyckats"</p> <p>Inför säsongen plockade Näslund in NHL-</p>	

<p>T.J Hensick. Amerikanen som spelat med Peter Forsberg och som han själv hade sett spela. En spelare som dominerat i AHL men som var iskall i SHL.</p> <p>– Han var inte vältränad när han kom hit. Samtidigt så är det en skicklig spelare. Med en bra start kanske han hade blivit en lyckad värvning.</p> <p>Näslund har fått ta emot en hel del kritik för den här värvningen.</p> <p>– Jag är så trött på diskussionen om Hensick.</p> <p><i>Men det är ändå en spelare som ska leda laget offensivt och som ni betalar dyrt för?</i></p> <p>– Gör vi? Jag kan säga såhär om den saken. När jag läser vilka summor det handlar om i tidningarna så börjar jag skratta. Det är lite komiskt nästan. För att klargöra det här en gång för alla. Nordamerikanerna är billigare än en 30-poängsspelare i SHL många gånger.</p> <p>Det andra som han inte är nöjd med under sin tid i klubben är värvningarna och satsningen mot Nordamerika.</p> <p>– Så är det. Vi har inte lyckats få hit spelare som producerar och det ansvaret tar jag på mig så klart.</p> <p>”Inte blivit helt lyckat”</p> <p><i>Det skulle ju bli en satsning där dina och Foppas relationer skulle bidra till succé – hur ser du på det med facit i hand?</i></p> <p>– Det har inte blivit helt lyckat, men tror mig, vi har försökt få hit spelare från andra SHL-klubbar också men inte lyckats av olika anledningar.</p>	<p>meriterade amerikanen T.J Hensick, en värvning som blev upphaussad. I januari bröts samarbetet.</p> <p>Näslund har fått ta emot en hel del kritik för den affären, men är trött på diskussionen kring Hensick.</p> <p>Han berättar dock att han är missnöjd med värvningarna och satsningen mot Nordamerika under sin tid i Modo.</p> <p>– Så är det. Vi har inte lyckats få hit spelare som producerar och det ansvaret tar jag på mig så klart, säger Näslund till SVT Sport.</p> <p>– Det har inte blivit helt lyckat, men tro mig, vi har försökt få hit spelare från andra SHL-klubbar också men inte lyckats av olika anledningar.</p>	<p>upphaussad</p> <p>En hel del kritik</p> <p>Satsningen mot Nordamerika</p>
<p>Näslund kan trots de svaga resultatet, sett till kravbilden ändå känna stolthet för vissa saker som han lämnar efter sig.</p> <p>– Juniorverksamheten är kanon och vi har fått fram duktiga spelare som jag hoppas vi får behålla och bygga vidare på. Här kan det bli bra på sikt. Samtidigt ska man ha klart för sig. det är en sak att leverera och vara en spelare</p>		

<p>som tränarna vänder sig till varje dag och en helt annan att komma in utan en kravbild och där allting är en bonus. Jag hoppas våra juniorer tar det steget så småningom.</p>		
<p>En annan sak som han är nöjd med är mentaliteten som han infört i klubben.</p> <p>– Det rullade på lite i samma hjulspår när jag kom in här och ingen ifrågasatte egentligen varför man gör såhär. Nu känner jag att vi, tillsammans med Uffe Samuelsson gick i bräschen lite för hur det ska vara. Kravbilden ökade och det hoppas jag lever vidare även nu när jag tar klivet åt sidan.</p>	<p>”Ingen ifrågasatte egentligen varför”</p> <p>Näslund är förvånad över hur det såg ut i klubben när han kom dit i januari 2011, men är nöjd med den mentaliteten han har infört i klubben.</p> <p>– Det rullade på lite i samma hjulspår när jag kom in här och ingen ifrågasatte egentligen varför man gör såhär. Nu känner jag att vi, tillsammans med Uffe Samuelsson gick i bräschen lite för hur det ska vara. Kravbilden ökade och det hoppas jag lever vidare även nu när jag tar klivet åt sidan.</p>	<p>Nöjd med mentaliteten han infört i klubben</p>
<p>”Kommer finnas som bollplank”</p> <p><i>Vad ska du göra nu?</i></p> <p>– Jag vet inte riktigt. Jag hejar på Modo och kommer finnas som bollplank, men först och främst så ska jag lämna över ansvaret till vår näste GM.</p> <p><i>Vem blir det?</i></p> <p>– Det är inte klart men jag har sagt mitt och vad jag tycker i frågan.</p> <p><i>Vad fattas i Modo idag om vi kollar på truppen?</i></p> <p>– Tuffhet framförallt. Där kanske vi kan hitta någon som bidrar mer.</p> <p><i>Vad är du mest nöjd med under säsongen?</i></p> <p>– Vårt målvaktsspel. Hela den organisationen med Maciej är kanon. Linus Ullmark är ju givetvis en spelare som vi försöker göra allt för att behålla. Men det blir svårt, han är kanske den hetaste målvakten i Sverige just nu.</p>		